UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00641422 1

E
125
V5W3

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/cosmographiaein00wald

COSMOGRAPHIAE INTRODVCTIO / CVM QVIBVS DAM GEOMETRIAE AC ASTRONOMIAE PRINCIPIIS AD EAM REM NECESSARIIS.

Inſuper quatuor Americi Veſpucij nauigationes.

Vniuerſalis Coſmographię deſcriptio tam in ſolido q̄ plano/eis etiam inſertis quę Ptholomęo ignota a nuperis reperta ſunt.

DISTICHON.

Cum deus aſtra regat/& terræ climata Cæſar
Nec tellus nec eis ſydera maius habent.

MAXIMILIANO CAESARI AVGVSTO
PHILESIVS VOGESIGENA.

Cum tua ſit vaſtum Maieſtas ſacra per orbem
  Cæſar in extremis Maxmiliane plagis
Qua ſol Eois rutilum caput extulit vndis/
  Atq; freta Herculeo nomine nota petit:
Quaq; dies medius flagranti ſydere feruet/
  Congelat & Septem terga marina Trio:
Ac iubeas regū magnorum maxime princeps
  Mitia ad arbitrium iura ſubire tuum
Hinc tibi deuota generale hoc mente dicauit
  Qui mira præſens arte parauit opus.

ο τέλος.

LIBRARY
760369
UNIVERSITY OF TORONTO

E
125
V5W3

DIVO MAXIMILIANO CAESARI AVGVSTO MARTINVS ILACOMILVS FOELICITATEM OPTAT.

Si multas adiſſe regiones/& populorũ vltimos vidiſſe/nõ ſolũ voluptariũ ſed etiam in vita cõducibile eſt (quod in Platone/Apollonio Thyanæo atq; aliis multis philoſophis/qui indagandarũ rerũ cauſa remotiſſimas oras petiuerũt/clarum euadit) quis oro inuictiſſime Cæſar Maximiliane/regionũ atq; vrbium ſitus/& externorum hominum Boetius

Quos videt condens radios ſub vndas
Phœbus extremo veniens ab ortu:
Quos premunt Septem gelidi Triones:
Quos Nothus ſicco violentus æſtu
Torret ardentes recoquens harenas.

Quis inquã illorũ omniũ ritus ae mores ex libris cognoſcere iucundũ ac vtile eſſe inficias ibit? Sane (vt dicã quod mea fert opinio) ſicut longiſſime peregrinari laudabile eſt/ita de q̃uis cui ipſe terrarũ orbis vel ex ſola chartarũ traditione cognitus eſt/nõ abſurde repeti identidẽ poteſt illud Odiſſeæ caput quod doctiſſimus poetarũ Homerus de Vliſſe ſcripſit. Homerus

Dic mihi muſa virũ captæ poſt tempora Troiæ
Qui mores hominũ multorum vidit & vrbes.

Hinc factũ eſt vt me libros Ptholomæi ad exẽplar Græcũ quorundã ope p virili recognoſcẽte/& quatuor Americi Veſpucii nauigationũ luſtratiões adiiciẽte; totius orbis typũ tã in ſolido q̃ plano (velut

prę̄uiam quandã yſagogen) ꝓ cõmuni ſtudioſorũ vtilitatẽ parauerim. Quē tuę ſacratiſſimę maieſtati cũ terrarũ dñs exiſtas dicare ſtatui. Ratus me voti cõpotē/& ab æmulorũ machinamentis tuo (tanꝗ̃ Achillis)clipeo tutiſſimũ fore/ſi tuę Maieſtatis acu tiſſimo in eis rebus iudicio aliqua ſaltem ex parte me ſatis fœciſſe intellexero. Vale Cæſar inclytiſſi. Ex oppido diui Deodati. Anno poſt natũ Saluato rem ſupra ſeſquimilleſimũ ſeptimo.

TRACTANDORVM ORDO.

Cũ Coſmographiæ noticia ſine prę̄uia quadam aſtronomię cognitione/et ĩpa etiã aſtronomia ſine Geometriæ prĩcipĳs plęne haberi neq̃at: dicemus primo in hac ſuccĩcta ĩtroductiõe paucula de Geo metrię inchoamentis ad ſphęrę materialis intelligẽ (tiã ſeruientibus.

Deĩde q̃d ſphera/axis/poli &c.

De cœli circulis.

Quandã ipſius ſphęrę ſecundũ graduũ rõnes The (oricã ponemus.

De quinꝗ̃ Zonis cęleſtibus earundẽꝗ̃ & graduũ cœli ad terram applicatione

De Paralellis.

De climatibus orbis.

De ventis cũ eoꝝ et aliaꝝ rerũ figura vniuerſali

Nono capite quędã de diuiſione terrę / de ſinibus maris/de inſulis/et locoꝝ abinuicẽ diſtãtia dicẽt

Addeť etiã quadrans Coſmographo vtilis.

Vltĩo loco q̃tuor Americi Veſpucĳ ſubſ̃ge. ꝑfectiões. Et Coſm. tã ſolidã ꝗ̃ planã deſcribemus.

DE PRINCIPIIS GEOMETRIAE AD SPHERAE NOTICIAM NECESSARIIS CAPVT PRIMVM

QVIA IN SEQVENTIBVS circuli/circumferentię/centri/diametri/et id genus aliorum crebra mentio ſiet: ideo primum nobis ſingillatim de talibus breuiſſime tractandum venit

Eſt igitur Circulus / ſigura plana vna quidem circumducta linea contenta:in cuius medio punctus eſt/ a quo omnes rectæ lineæ ad circūdantem lineam eductæ adinuicem ſunt ęquales.

Figura plana/eſt cuius mediū nō ſubſultat/neq; ab extremis egreditur.

Circūferentia/eſt linea circulū continens ad quā omnes rectæ lineę a centro circuli eiectæ inter ſe ſūt æquales/quæ & ambitus/& circuitus/curuaturaq; ac circulus a latinis/gręce autem peripheria dicitur.

Centrū circuli/eſt punctus ille a quo om̄es rectę ad lineā circulū continentē eductæ adinuicem ſunt ęquales.

Dimidius circulus/eſt figura plana diametro circuli & medietate circūferentiæ contenta.

Diameter circuli/ eſt quęcūq; linea recta per cen

trū circuli tranſiens vtrincꝫ ad circuli peripheriam eiecta.

Linea recta/eſt a puncto ad punctū extenſio breuiſſima.

Angulus/eſt duarū linear: mutuus cōtactus. Eſt eñ figuræ particula a lineę contactu in amplitudinem ſurgens.

Angulus rectus/eſt angulus ex linea ſupra lineā cadente/& vtrincꝫ altrinſecus duos adinuicē ęquales angulos faciente cauſatus: quē ſi rectę lineę continent rectilineus: ſi curuę/curu u. ſpheraliſcꝫ dicet: Obtuſus ē q̄ ē recto maior. Acutus recto minor.

Solidū/eſt corpus longitudine/latitudine/altitudinecꝫ dimenſum.

Altitudo/craſſicies/profunditas idem.

Integrum eſt res tota/aut rei pars quę ſexagenaria partitione non prouenit.

Minutum/eſt ſexageſima integri pars.

Secundum/ſexageſima pars minuti.

Tertiū ſexageſima ſecundi/& ita deinceps

CAPVT SECVNDVM QVID SPHERA/ axis/poli &c. ſtrictiſſime perdocet.

Anteacꝫ aliquis Coſmographiæ noticiā habere poſſit/neceſſum eſt vt ſpheræ materialis cognitionem habeat. Poſtquod vniuerſi orbis deſcriptionē primo a Ptholomęo atcꝫ alīs traditam/& deinde per alios amplificatā/nuper vero ab Americo Ve-

ſputio latius illuſtratã facilius intelliget. Igit.

Sphera(vt eã Theodoſius in libro de ſpheris defi nit) ẽ ſolida & corporea figura vna quidẽ cõuexa ſuperficie cõtenta/ in cuius medio pũctus ẽ/ a quo omnes rectæ ad circũferentiã eductę adinuicẽ ſunt ęquales. Et cũ(vt neotericis placet)decem ſint ſphe ræ cœleſtes fit materialis ſphera ad inſtar octauę(q̃ quod ſtellifera ſit aplanes dicitur)ex circulis artifici cialiter adinuicem iunctis per virgulam & axẽ me dium centrum(quę terra eſt)tangẽtem cõpoſita. Theo-doſius.

Axis ſpheræ/eſt linea per centrũ ſpheræ trãſiens ex vtraq; parte ſuas extremitates ad ſpheræ circũ-ferentiã applicãs:circa quam ſphera /ſicut rota cir-ca axem carri(qui ſtipes teres eſt) intorq̃tur & cõ uertitur/eſtq; ipſius circuli diametrus. De q̊ Mani lius ita loquitur. Manili us.

Aera per gelidum tenuis deducitur axis
Sydereus medium circa quem voluitur orbis

Poli (qui & cardines & vertices dicuntur) ſunt puncta cœli axem terminantia/ita fixa ut nũq; mo ueantur ſed perpetuo eodẽ loco maneant. Et quę hic de axe ac polis dicuntur ad octauã ſpheram re ferẽda ſunt. Quoniam in pręſentiarum materialis ſpheræ determiationẽ/q̃ (ut diximus) octauę ſphe ræ ſimilitudinem habet/ſuſcępimus. Sunt itaq; eo-rũ duo principales /vnus Septemtrionalis(qui & Arcticus & Borealis apellatur/alter Auſtralis/quẽ

Antarcticũ vocant /de hijs Vergilius ait:

Virgili. Hic vertex nobis ſemper ſublimis /at illum
Sub pedibus ſtix atra videt maneſcꝫ profundi.

Nos eñ in Europa & Aſia degẽtes polũ Arcti-cũ ꝑpetuo videmus: q ſic dicit̃ ab Arcto vel Arctu-ro maiore Vrſa q̃ & Caliſco & Elice nomĩat̃ & Se-ptẽtrionalis a ſeptẽ ſtellis plauſtri/q̃ Triones voci-tant̃ :& ſũt minoris Vrſæ/ quam etiam Cynoſurã adpellant. Vnde Mantuanus Baptiſta.

Baptiſ. Carme. Tu nobis Elice nobis Cynoſura /per altum
Te duce vela damus. &c̃.

Item Borealis & Aquilo-nicus ab eius mũdi parte vento. Nautæ ſtellam ma-ris vocare aſueuerunt. Huic oppoſitus eſt antarcti-cus/vñ & nomẽ ſortit̃. Nam anti gręca dictio lati-ne cõtra ſignificat. Is & Nothicus & Auſtronothi-cus dicit̃: atcꝫ a nobis propter terræ circulũ qui eſt deuexus videri non poteſt/ſed ab antipodibus(q̊s eſſe cõpertũ ẽ)cernit̃. Vbi & obiter ãnotãdũ/quod Deuexũ/rei ſphericę tu morẽ & ventrẽ ſignificat. Cõuexũ vͦo eius cõtrariũ eſt/et cõcauitatẽ notat. Sunt pręterea duo alij poli ipſius zodiaci /duos in cœlo circulos arcticũ.ſ.& antarcticũ deſcribentes. Verũ quia zodiaci & arctici atcꝫ antarctici (qui in cœlo ſũt circuli)mentionẽ fœcimus: ideo capite ſe-quenti de circulis tractabimus.

DE CIRCVLIS COELI CAP. TERTIVM.

Duplices ſũt circuli q̃ & ſegmia ab auctoribus

dicunť in ſpera & cœlo nō reuera quidem exiſten-
tes ſed imaginabiles:maiores.ſ.& minores.

Maior circulus is eſt/qui in cōuexa ſupficie ſphe
rę deſcriptus ipſam in duo ęqua diuidit/ horū ſunt
ſex. Aequator.ſ. Zodiacus/Colurus æquinoctiō-
rū/Colurus ſolſticiorꝝ/ Meridianus /& Horizon.

Circulus minor in ſphera ē qui in eadē ſpherę ſu
perficie deſcriptus ſpheram minime in duo ęqua di
uidit:Tales ſunt quatuor. Arcticus/ Cancri/ Capri
corni/& Antarcticus. Ita ſummatim ſunt decē de
quibus debita ſerie et primo quidem de maioribus
dicemus.

Aequator(qui & primi mobilis cingulus/et ęqui
noctialis diciť) eſt circulus maior ſpheram in duo
æqualia diuidens/ſecundum quamlibet ſui partem
ab vtroq; polo ęque diſtans. Sic dictus quoniā ſo-
le ipſum tranſeunte(q uod bis in anno in principio
arietis.ſ.mēſe Martio/& prīcipio librę menſe ſep-
tembri contingit) toto terrarū orbe æquinoctium
& dies nocti æqualis eſt.

Aequinoctiū Marcij /arietis/vernale.

Aequinoctium Septembris/libræ/authumnale.

Zodiacus/eſt circulus maior æquatorem in duo
bus punctis(quę ſunt principia arietis & libræ)diri
mens/cuius vna medietatū ad ſeptemtrionē/altera
vero ad Auſtrum declinat.Ita dictus vel a zodion
quod animal ſignificat/qm̄ duodecim animalia in

ſe habet/vel a zoe quod eſt vita: quia omniū inferi orū vita ſecundū planetarū motus ſub ipſa eſſe dignoſcit. Latini eū ſigniferū vocant/ꝙ.xij.ſigna in ſe
Virgili. ferat. Atꝗ obliquū circulū. Hinc & Maro infit Obliquus qua ſe ſignorū verteret ordo.

In media zodiaci latitudine circularis linea ipſum in duo ęqua partiēs et vltro citroꝗ ſex latitu. gra. relinqns itelligit: quā Eclipticā vocāt/eo quod nūqꝗ ſolis aut lunæ deliquiū & eclipſis contingat/niſi eorum vterꝗ ſub ea linea in eodem vel oppoſitis gradibus decurrat. In eodem ſi ſolare futuru ſit deliquium. In oppoſitis vero ſi ipſius lunæ. Et ſol ſemper ſub ea linea medius incedit/neꝗ vltro deuiat. Luna aūt & cæteri planetarum nunc ſub ea/ nunc citra vel vltra expaciati vagantur.

Duo ſunt in ſphera coluri/qui ſolſticia & ęquinoctia diſtinguut. Ita a Colon græcę quod membrum ſignificat/& vris bobus(quos magnitudine
Cæſar. Elephantū Cæſar cōmentarioꝶ lib.iiij.in Hercinia ſilua eſſe ait) dicti/qm̄ ſicut cauda bouis membrū/ erecta ſemicirculū & non complętū facit/ita nobis colurus ſemper imperfectus apparet. Vna eṁ medietas videtur/cum alia ſit occultata.

Colurus ſolſticiorū qui & declinationū dicitur eſt circulus maior per principia cancri & capricorni/p polos eclipticę parit̃ & polos mundi trāſiens.

Aequinoctiorum colurus itidem circulus maior

eſt per principia arietis ac libræ/& mūdi polos trāſiens.

Meridianus eſt circulus maior per punctū verticis & polos mundi tranſiens. Tales in generalibus noſtris tam ſolido q̄ plano decem gradibus abinuicē diſtinximus. Eſt aūt pūctū verticis (quod & zenith dicit̄) in cœlo pūctus directe rei ſuppoſitus. 5

Horizon (quē finitorē quoq̄ dicunt) eſt ſpheræ circulus maior ſuperius hemiſpherium (id eſt dimidiū ſpheræ) ab inferiori diuidens. Eſtq̄ is in quē ſub diuo conſiſtentiū / circūducentiumq̄ oculos videt̄ obtutus deficere: qui et partem cœli viſam a nō viſa dirimere cernitur. Diuerſarū aūt regionū varius eſt horizon: & omniū horizontiū capitis vertex / polus dicit̄. Nam tale punctū omniquaq̄ ab finitore atq̄ ipſo horizonte ęque diſtat. Et hæc de circulis maioribus / nunc ad minores veniamus. 6

Circulus arcticus ē circulus minor quē polus zodiaci ad motū primi mobilis circa polū mundi arcticum deſcribit. 7

Antarcticus / eſt circulus minor quē alter polus zodiaci circa polū mundi antarcticū cauſat atq̄ deſcribit. Nūcupamus aūt polū zodiaci (de quo etiā ſuperiori capite diximus) punctū vndecūq̄ ab ecliptica ęque diſtantē. Sūt em̄ poli zodiaci axis eclipticę extrēitates. Et q̄ta ē maxīa ſolis declinatio (de q̄ mox plura) tāta e poli zod. a polo mūdi diſtāt. 8

Tropicus Cancri eſt/circulus minor quem ſol in principio cancri exiſtẽs ad motũ primi mobilis deſcribit/qui & ſolſticium ęſtiuũ dicitur.

Tropicus capricorni/eſt circulus minor quẽ ſol initiũ capricorni tenens ad motũ primi mobilis deſcribit. Hunc etiam circulũ brumę dicimus.

Cęterum quia declinationis mentionẽ fœcimus ideo annotandũ.

Declinationẽ eſſe quando ſol de ęquinoctiali ad Tropicũ cancri ſcandit/vel ad capricorni tropicuũ a nobis deſcendit.

Aſcenſionẽ pro cõtrario accipimus/qñ.ſ. a tropicis ęquatori propinquat. Licet acyros & improprie a quibuſdã dicatur aſcendere quando nobis ꝓpinquat/& deſcendere cũ a nobis diſcedit. Hactenus de circulis/iam ad ſpheræ Theoricam et latiorẽ quandã graduũ quibus tales abinuicem diſtent ſpeculationem accedamus.

CAPVT QVARTVM

De quadam ſpherę Theorica ſecundũ graduũ rationes.

Sphera cęleſtis quinqꝫ ligatur circulis principalioribus vno maiore & quatuor minoribus/Arctico.ſ.cancri/ęquatore/ capricorni / et antarctico. E qbus ęquator eſt maior/alij quatuor minores. Hos ipſos vel potius quę interſunt ſpacia authores Zonas vocare aſueuerunt. Hinc & Vergilius in Geor

Virgilius.

gicis ait.

Quinqꝫ tenent cœlū zonæ: quarū vna corruſco
Semper ſole rubens/ & torrida ſemper ab igni eſt
Quam circū extremæ dextra læuacꝫ trahuntur
Cerulea glacie concretæ atqꝫ himbribus atris/
Has inter mediamqꝫ duæ mortalibus ægris
Munere conceſſę diuū: & via ſecta per ambas
Obliquus qua ſe ſignorū verteret ordo.

De quarū qualitate in ſequentibus plura dicent. Quia vero ſuperius tetigimus q polus Zodiaci ſcirculū arcticū deſcribat: ideo pro vlteriori ſpeculatione ſciendū hoc de ſuperiori Zodiaci polo (qui in 66. gradu & .9. miñ. eleuatiōis ſitus ē/atqꝫ a polo arctico. 23. gradibus ac. 51. mi. diſtat) ītelligi oportere.

Vbi & illud non ignorandū Gradum triceſimā ſigni partem eſſe. Et Signū duodecimam circuli. At triginta duodecies mltiplicata. 360. reddūt. Quare liquidū euadit quod gradus iterū tricenteſima et ſexageſima circuli pars eſſe definiri poſſet. Grad. Signū.

Circulum aūt Antarcticum polus Zodiaci inferior deſcribit: qui in eodē gradu declinationis ſitus eſt et ęque a polo antarctico diſtat ſicut ſuperior ab arctico.

Tropicū cancri/eclipticæ reflexio/ ſiue maxima ſolis verſus ſeptemtrionē declinatio (quę ab ęquinoctiali ad. 23. grad. & .51. miñ. ſita eſt) deſignat.

Tropicū capricorni alia Eclypticæ reflexio/ ſiue

B

maxima ſolis v̄ſus Auſtrum declinatio (quę ad to-
tidem gradus ſicut prędicta ſita eſt) deſcribit.

Diſtantia inter tropicū cancri & circulū arcticū
eſt.22. graduū & .18.miñ. Totidem etiam graduū
eſt diſtantia inter tropicū capricorni & circulum
antarcticum.

Aequatorem media cœli amplitudo a polis mū-
di ęquediſtans efficit.

Huc vſq; de quinq; zonis & earum abinuicem di-
ſtantia.cōſequenter etiam ſtrictim de reliquis quę-
dam trademus.

Circulū zodiaci eius ipſius poli oſtendūt/a qui-
bus vſq; ad tropicos(id eſt maximas ſolis declina-
nes & ſolſticia).22:grad.&.18.mi.ſūt.Eſtq; zodiaci
latitudo ab ecliptica v̄ſus vtroſq; tropicos ſex gra-
duum & in vniuerſum.12.grad.

Coluros declinationū & aſcenſionū ſignant ſol-
ſticia & ęquinoctia/hijq; ſub polis mundi ſeſe per
axem cœli ad angulos rectos.ſpherales interſecāt.
Similiter per ęquatorē Sed per Zodaciū æquino-
ctiorum coluri vadentes cōſtituunt angulos obli-
quos cū per ſolſticiorum zod.rectos cauſent.

Circulum meridionalem(mobilem quidem) axis
idem ſub ipſis polis continet.

Horizontis circulū/declarat zenith.Ipſum enim
tanq; polus eius ſuperior exiſtēs vbiq; ab eo ęque
diſtat.Atq; diuidit idem circulus horizontis/hemi

ſpheriū nōſtrū ab altero per ſolis ortū & occaſum: His verō qui ſub æquinoctiali ſunt per vtroſq₃ mū di polos. Et diſtat ſemper zenith in omni horizōte ab ipſius circuferentia. 90. gradibus qui ſunt quarta pars circuli. Eſtq₃ peripheria horizontis quater di- ſtantiam inter zenith & horizonta ſuperans.

Id demū animaduerſione nō eſt indignum axem mūdi in materiali ſphera diametraliter ab eiuſdem polis per ceutrū mundi (quę eſt terra) tranſire.

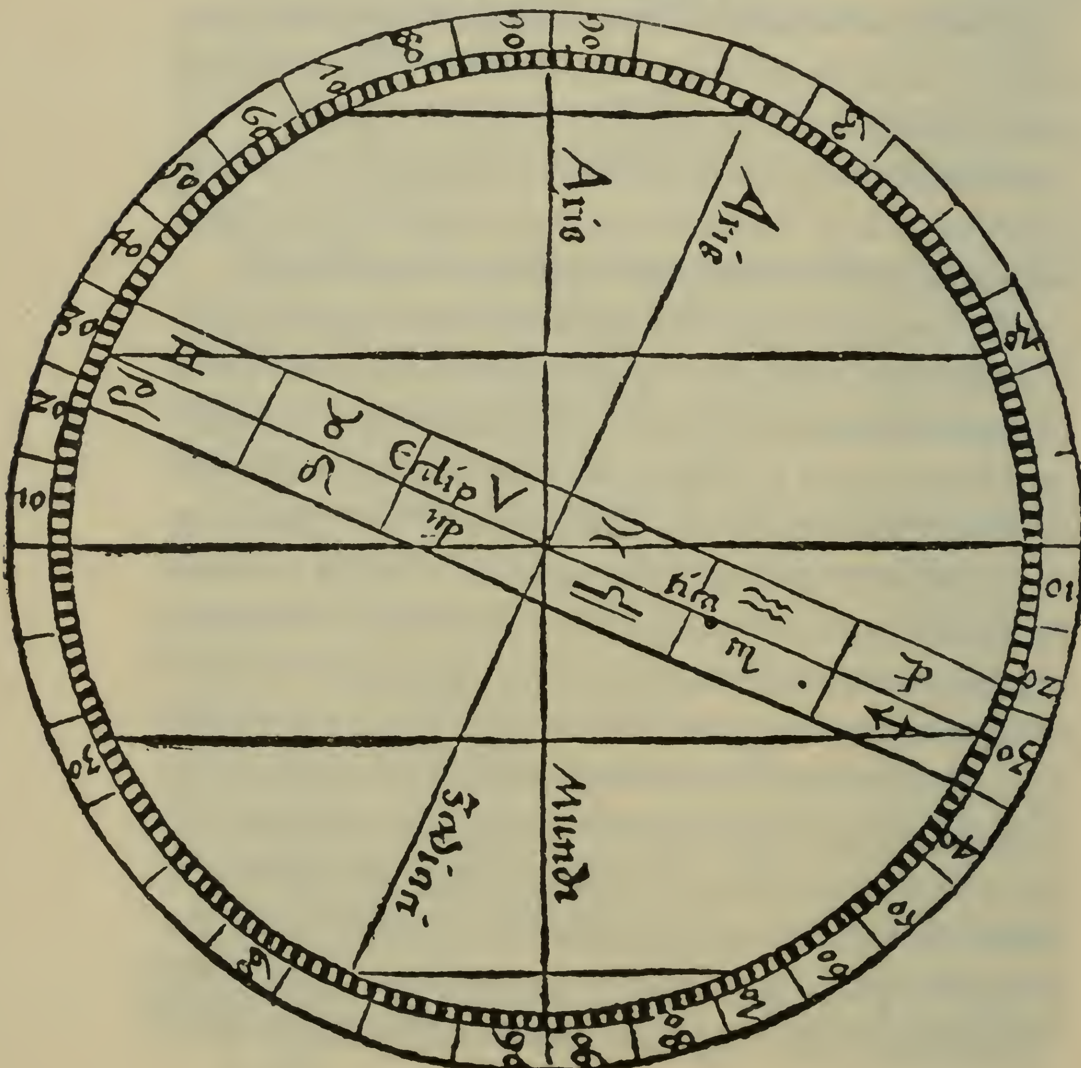
Axis vero zodiaci in ſphera nō apparet ſed intel ligendus eſt. & hic axem mundi medium ad angu- los impares ſiue obliquos in centro interſecat.

Hoc modo in ipſa mundi fabrica mirabilis ſeriẹs & rerū ordo pręcipuus eſſe videtur: cuius imaginē veteres aſtronomi deſcribentes factoris ipſius quā tum fieri potuit veſtigia (qui omnia in numero pō- dere & menſura fœcit) ſequuti ſunt. Nos quoq₃ ea de re tractantes ſpacij iniquitate ſic excluſi vt ratio minutorū non vel vix poſſit obſeruari/ & ſi obſer- uaretur etiam tędium cum errore gigneret/ a plæ- nis graduum annotationibus circulorum poſitio- nem ſumemus. Nam non multum diſtat inter .51. miñ. & plenum gradum qui ſexaginta minuta con tinet ſicuti ſupradiximus/ atq₃ in libro de ſphera & aliubi ab harum rerum ſtudioſis examuſſim decla- ratur. Itaq₃ in figura quam pro talium intelligen- tia hoc loco ſubiungemus ipſi bini tropici cancri: ſ.

B ij

& capricorni/ atq; maxime ſolis declinationes ab ęquinoctiali.23. gradibus diſtabūt. Quantū & poli ipſius zodiaci/ſiue circuli arcticus & ātarcticus a polis mundi ſunt diſtantes ſuper ſexageſimū ſextū eleuationis gradum ſiti.

Polus Arcticus

Polus Antarct.

De quinqꝫ Zonis cœleſtibus /earundemqꝫ & graduū cœli ad terrā applicatione.

CAPVT QVINTVM

Hactenus breuiſſime de nōnullis Geometrię pricipijs/de ſphera/polis/quinqꝫ Zonis/atqꝫ ipſis mūdi circuſ/rerūqꝫ taliū quadā Theorica diximus:nūc recto(ni fallor) ordine de applicatione horū circulorū & graduū ad ipam terrā ſuſcipienda determinatio venit. Ergo igit ſciendū eſt in terra quīqꝫ plagas per zonas predictas diſtingui. Vnde et Ouidius in Methamorphoſi ait. Oui.di:

Vtqꝫ duæ dextra cœlum totidemqꝫ ſiniſtra
Parte ſecant zonæ/quinta eſt ardentior illis
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura dei:totidemqꝫ plage tellure premuntur
Quarū quę media eſt non eſt habitabilis ęſtu
Nix tegit alta duas/totidem inter vtraſqꝫ locauit
Temperiemqꝫ dedit mixta cū frigore flamma.

Et vt res apertior fiat /quatuor minores circuli Arcticus/cancri/capricorni/ & antarcticus diſterminant diſtinguūtqꝫ quinqꝫ cœli zonas. Vt(verbi cauſa)eſto in ſeqnenti figura.a. polus mundi arcticus/b.c.circlus Boreus/d.e.circulus Cancri/f.g.circulus capricorni/h.k.ātarcticus/l. ꝯo polus Nothicus. Erit prima zona.ſ. Borea arcticaqꝫ totū inter.b a.c.interceptū ſpaciū/quę perpetuo frigore rigens inhabitata eſt. Secūda erit totum inter.b.c.et.d.e:

B iij

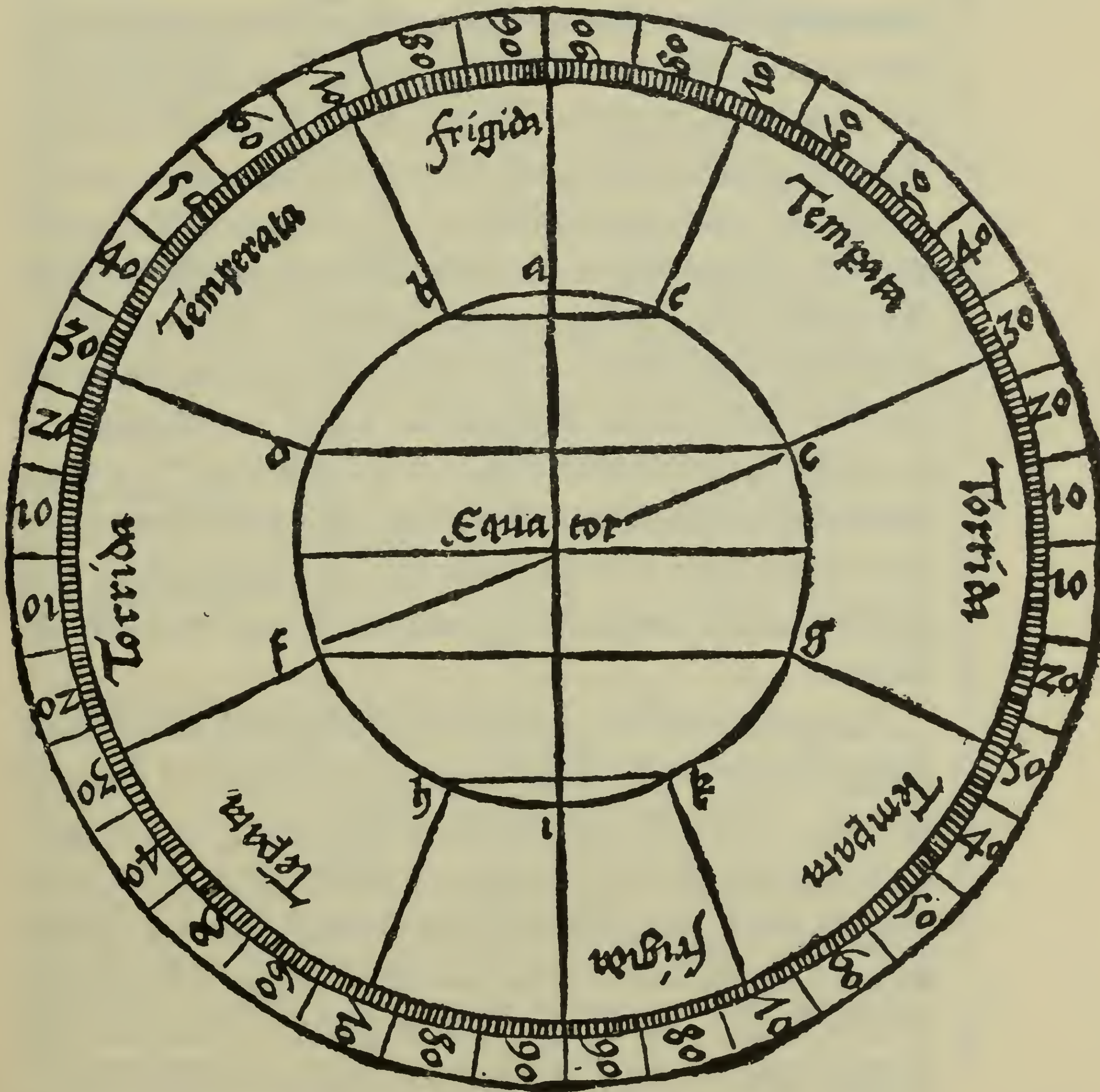
2

interceptū ſpaciū/temporata atq; habitabilis. Ter-
tia totū inter .d.e.f.g. medium ſpaciū feruore malē
egreq; habitabilis. Sol em̄ illic ſecundū lineā.f.e.(q̄
nobis eclipticā deſignat) aſſidua volubilitate gyros
ducēs ſuo feruore eā reddit torridā atq; inhabitatā
Quarta eſt totū inter.f.g.et.h.k. ſpaciū temperata
atq; habitabilis/ſi aquarū vaſtitas & altera cœli fa
cies id impune ſinat. Quinta eſt totum inter.h.k.i.
interclusum ſpaciū frigore ſemper horrens atq; in-
Cum aūt dicimus aliquā cœli zo- (habitata.
nam vel habitatā vel inhabitatā/hāc denominatio-
nem a ſimili zona terræ illi cœleſti plagæ ſubiecta
intelligi volumus: & qn̄ habitatā aut habitabilē di
cimus/bene & facile habitabilem. Cū vero inhabi-
tatam vel inhabitabilē/egre difficileq; habitabilem
intelligimus. Sunt em̄ qui exuſtam torridamq; zo
nam nūc habitant multi. Vt qui Cherſoneſum au-
ream incolūt/vt Taprobanenſes/Aethiopes/et ma
xima pars terrę ſemper incognitæ nuper ab Ameri
co Veſputio repertę. Qua de re ipſius quatuor ſub
iungentur nauigationes ex Italico ſermone in Gal-
licum/& ex Gallico in latinum verſæ.

Itaq; ſciendū quod (vt & ſubſequēs indicat figu
ra) prima zona q̄ polo arctico proxima eſt.23.gra-
dus latitudinis &.51.min̄. habet.
Secūda quę antarctica atq; illi ipſi par eſt/totidem
Tertia temperata.42.&.18.min̄.

Quarta quę par eſt /totidem
Quinta ꝟo torrida & media gradus.27.&.22. mi.
Sed horū quendam typum ponamus.

Polus Arcticus

Polus Antarct.

CAPVT SEXTVM DE PARALELLIS

Paralelli(qui & Almucantharat dicunt)ſunt circuli vel lineę quoquo verſus/ atq; ex omni parte æquediſtantes/& nunq; ſi poſſent etiam in infinitum ꝓtrahi cõcurrentes. Qualis eſt in ſphera ęquator cum alijs quatuor circulis minoribus. Nõ quia quantũ primus a ſecundo/tantum ſecundus a tertio diſtet :nam hoc ſalſum eſt/vt ex pręcedẽtibus liquet/ſed q; quilibet duo circuli ſimul iuncti ſecundũ quãlibet ſui ꝑtẽ ęque abinuicẽ ſint diſtãtes. Nõ enim eſt ęquator ex vna parte altero tropicorũ q; ex alia vicinior aut diſtantior/ cum omniquaq; a tropicis ſicut prędiximus . 23. gradibus & .51. minutis diſtet. Simili modo de tropicis ad duos extremos dicendum eſt: quorum vterq; ex omnibus ſui partibus ab vtroq; .42 . gradibus & .42. minutis diſtant.

Licet vero poſſent paralelli ad libitum cuiuſlibet diſtantes deſcribi nobis tamen pro faciliori ſupputatione conuenientiſſimum viſum eſt(quod et ipſi Ptholomęo placuit)vt tam in ſolida q; plana Coſmographiæ generalis deſcriptione ipſos tot gradibus abinuicẽ ſecerneremus/quot ſequens formula oſtendit. Cui etiã figura ſubiungetur in qua paralellos per terrã vtriq; ad ſpheram cœli protrahemus.

Paralelli ab ęquat.	gradus cœli	Horę dierũ ma.	Quot milli: ſa.gra.vnus
21 Diatiles 8	63	20	28.1/2
20	61	19	
19	58	18	32.1/2
18	56	17	1/2
17	54	17	37.1/2
16 Diarhip.7	51.1/2	16.1/2	40.1/2
15 Diabor.6	48.1/2	16	42.1/2
14	45	15.1/2	44
13	43.1/12	15.1/4	45
12 Diarhõ.5	40.1/2.1/3.1/12	15	47
11	38.1/2.1/12	14.1/2.1/4.	48.1/2
10 Diarhod.4	36	14.1/2	50
9	33.1/3	14.1/4	
8 Diaalex.3	30.1/3	14	54
7	27.1/2.1/6	13.1/2.1/4	
6 Diaſienes 2	23.1/2.1/3	13.1/2	57
5	20.1/4	13.1/4	
4 Diamero.1	16.1/3.1/12	13	
3	12.1/2	12.1/2.1/4	
2	8.1/3.1/12	12.1/2	
1	4.1/4	12.1/4	59
Aeq̃tor a polis ęq̃diſtans		12 cõtinuę	60
1	4.1/4	12.1/4	59
2	8.1/3.1/12	12.1/2	
3	12.1/2	12.1/2.1/4	
4 Diameroes.	16.1/3.1/12	13	
5	20.1/4.	13.1/4	

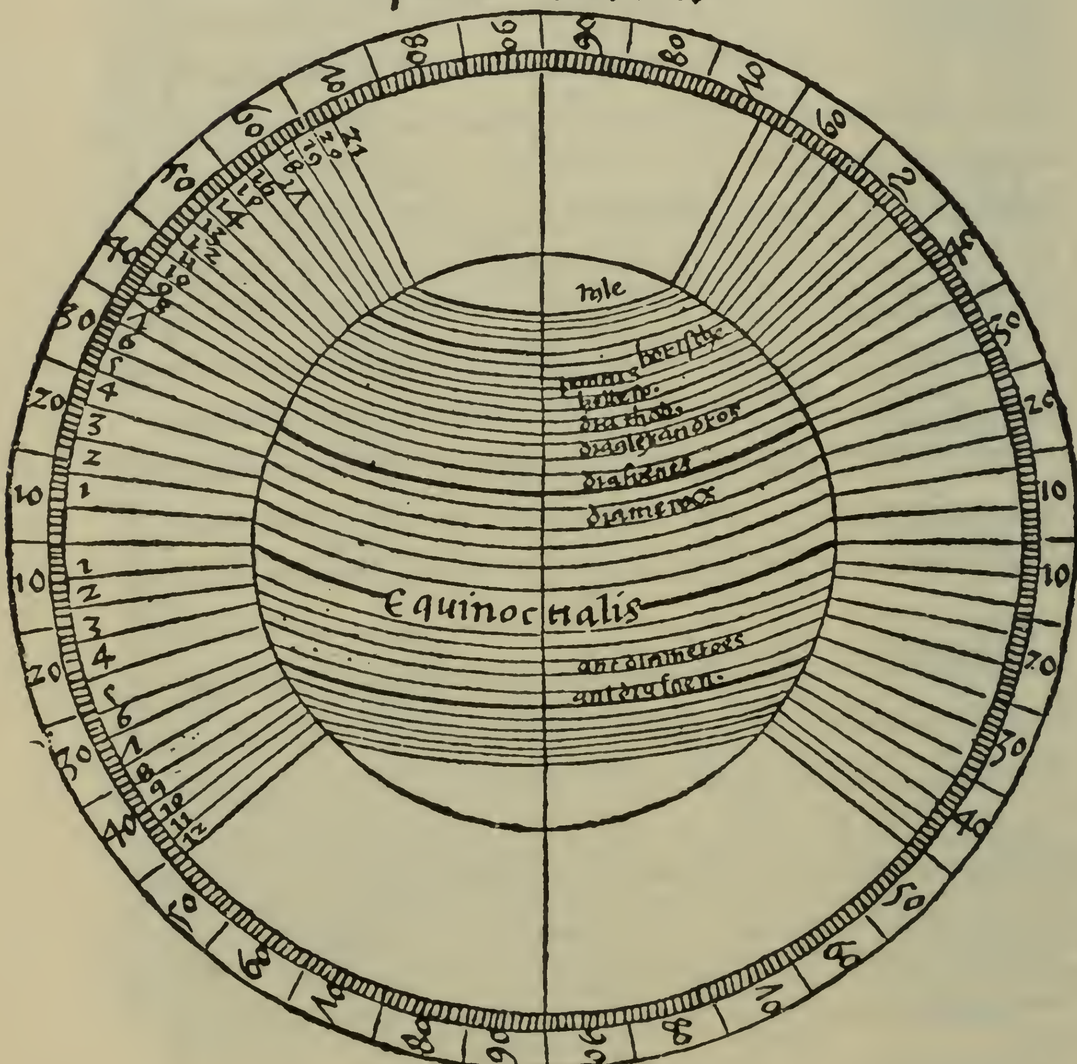
Climata cũ gradibus paralellorꝝ ſimul horas Inſinuat numeris iſta figura ſuis.

a

Para. & cli.	Gradus	Horę	Milliaria
6 Antidiaſiencs	$23.\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$13.\frac{1}{2}$	52
7.	$27.\frac{1}{2}\frac{1}{6}$	$13.\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	

Et ita deinceps v̾ſus Antarcticum polũ. Quod & ſubſequens figura cõmonſtrat.

polus Arcticus

Polus Antarcticus

De climatibus caput.vij.

Licet clima propriẹ regio interpretetur/ hoc tã men locõ ſpaciũ terrẹ inter duas ẹquediſtantes ap pellatur/in quo porrectiſſimẹ diei ab initio climatis vſqꝫ ad finem dimidiẹ horẹ variatio eſt. Et quottũ aliquod clima ab ẹquatore fuerit/tot ſemihoris lon giſſima eius loci dies ſuperat diem nocti ẹqualem. Suntqꝫ ipſorum Septemgemina: quis ad auſtrum nõ ſit ſeptimum adhuc luſtratum. Sed Boream ver ſus Ptholomeus terram ſeptem ſemihorarũ ſpacio hoſpitalem & habitabilẽ inuenit: quẹ ſeptem clima ta ab inſigni aut Vrbe/aut fluuio/aut mõte ſua no mina ſunt ſortita. Climata.7.

Primũ dicitur DiaMeroes/a dia quod apud grẹ 1
cos per ſignificat/& caſu patrio iungitᷣ. Atqꝫ a Me roe quẹ ẽ Africẹ ciuitas in torrida zona citra ẹqua torẽ.16.gradibus ſita/in quo paralello & ipſe Ni lus eſſe inuenitur. Eius/& ſubſequẽtium etiã initiũ medium & finem atqꝫ maximẹ diei in quolibet ipõ rum horas generale noſtrũ(pro cuius intelligentia hẹc ſcribimus)tibi liquido oſtendet.

DiaSienes a Siene Aegipti vrbe/quod ẽ ꝓuĩciẹ 2
Thẹbaidos principium.

DiaAlexandrias. Ab Alexandria inſigni vrbe 3
Africæ Aegipti Metropoli: quam Alexander Ma gnus condidit: de quo dictũ eſt a poeta: Vnus Pel leo iuueni non ſufficit orbis.

4 DiaRhodon /a Rhodo Aſię minoris inſula: quę & ſui nominis in ea ſitam noſtra tempeſtate clarã ciuitatem habet/fortiter Thurcarũ efferos bellicoſ qꝫ impetus ſuſtinentem/atqꝫ profligantem genero ſiſſime.

Rhodos

5 DiaRhomes /ab vrbe Europę notiſſima/īter Ita licas maxime clara/& inſigni olim gentiũ domitri ce/atqꝫ orbis capite/nũc patris patrũ maximi ſede.

6 DiaBoriſchenes /a magno Scytharũ fluuio qui eſt quartus ab Hiſtro.

7 DiaRhipheon/a Ripheis montibus qui in Sar matica Europa inſignes ſunt perpetua niue candẽ tes.

Ab his inſignibus locis per quę ferme climatum lineæ medię tranſeunt ſeptẽ climata (quę Ptholõ meus poſuit) ſua ſortiuntur nomina.

Octauũ Ptholomęus nõ poſuit/cum illud terrę (quodcunqꝫ eſt) ipſi incognitũ a nuperioribus lu ſtratũ ſit. & dicitur Diatyles/quod ipſius principiũ (qui eſt Paralellus ab ęquatore .21.) rectiſſime per Tylen ſit ꝑtenſus. Eſt aũt Tyle Septemtrionalis in ſula de qua Maro noſter/Tibi ſeruiet vltima Tyle.

Virgilius.

Et hęc de climatibus ab ęquatore Septemtrionẽ ỽſus. Pari mõ dicendũ eſt de eis quę ſũt vltra ęqui noctialẽ ad Auſtrum/quorũ ſex contraria nomina habentia ſunt luſtrata et dici poſſunt antidiaMero es/ antidiaAlexandrias/ AntidiaRhodon Antidia

Rhomes/antidiaBoriſchenes: a gręca ꝑticula anti q̄ oppoſitũ vel cõtra denotat. Atq; in ſexto climatę Antarcticũ verſus/& pars extrema Africæ nuper reperta &/Zamzibar/Iaua minor/& Seula inſulę & quarta orbis pars(quam quia Americus inueuit Amerigen/quaſi Americi terrã/ſiue Americã nun cupare licet) ſitæ ſunt. De quibus Auſtralibns cli= matibus hęc Pomponij Mellę Geographi verba in telligẽda ſunt/vbi ait. Zonę habitabiles paria agũt anni tempora/verũ nõ pariter. Antichthones alte= ram/nos alteram incolimus. Illius ſitus ob ardorẽ in tercedentis plagę incognitus/huius dicendus eſt. Vbi animaduertendum eſt quod climatũ quodq; alios q̄ aliud plerũq; fœtus ꝑducat/cũ diuerſę ſũt naturę/& alia atq; alia ſyderũ virtute moderentur. Vnde Virgilius.

Ameri ge

Põpo: Mellæ

Nec vero terrę ferre omnes omnia poſſunt
Hic ſegetes/illic veniunt fœlicius vuę
Arborei fœtus alibi/atq; iniuſſa vireſcunt
Gramĩa. Nõne vides croceos vt Thmolus odores
India mittit ebur/mittũt ſua thura Sabęi
At Calybes nudi ferrũ/viroſaq; pontus
Coſterea. Eliadũ palmas Epiros equarũ &c̃.

Vergi= lius

OCTAVVM CAPVT DE VENTIS.

Quoniã in ſuperioribus ventorũ aliquando in= cidenter memores fuimns(cũ.ſ. polũ Boreũ/polũ Nothicũ/atq; id genus alia diximus)& ipſorũ ce=

a iij

gnitio nõnihil momẽti ĩmo magnã vtilitatẽ ad Coſmographiã habere dignoſcit: ideo hoc ſubſequenti capite quędã de ventis (qui & ſpiritus & flatus dicunt) trademus. Eſt igitur ventus (vt a Philoſophis definitur) exhalatio calida & ſicca lateraliter circa terram mota &c̃.

Quia vero ſol ſecundũ binos tropicos / & ipm ęq̃torẽ triplicẽ ortũ atcꝫ occaſũ / ęſtiualẽ. ſ. ęquinoctialẽ / ac hyemalẽ ſeruat: et meridei ſimiliterꝗꝫ ipius ſeptẽtrionis vtrincꝫ ſint latera / quarum quęlibet propriũ ventũ habẽt: iõ ſumatim. xij. ſunt vẽti / tres orientis / tres occidentis / totidẽ meridei / & medie noctis totidẽ: ex qbus q̃tuor qui ĩ ſeq̃nti formula mediũ locũ tenebũt prĩcipaliores ſũt / alij minus prĩci.

Ventorũ forma.

		Oriens.	Occidens.
Collat.	Trop. Canc.	Κεκιᾶς	Chorus
Medij.	Aequator.	Subſolãus.	Fauoni. q et Zephi.
Collat.	Trop. Cap.	Eurus qui & Vulturn.	Africus q et Lybs

	Meridies	Media nox
Collat.	Euronothus	Septẽtrio.
Medij	Auſter / qui & Nothus	Aquilo qui & Boreas.
Collat.	Lybonothus	Trachias q & Circius.

Poetę tñ mĩus pricipales (q̃ et collatales dicũt) ꝑ principalioribus ex licentia(vt ſuus ſibi mos eſt) vſurpare cõſueuerunt. Hinc & Ouidius ait Ouidi:

Eurus ad Aurorã Nabathęaqꝫ regna receſſit
Perſidaqꝫ & radijs iuga ſubdita matutinis.
Veſper & Occiduo quę littora ſole tepeſcunt
Proxima ſũt Zephiro: Scythiam/ſeptẽqꝫ Triones
Horrifer iuuaſit Boreas / contraria tellus
Nubibus aſſiduis / pluuioqꝫ madeſcit ab Auſtro

Eſt autẽ Subſolani aura ſaluberrima / quę a ſole purior & ſubtilior alijs efficitur.

Zephirus Caloris et humoris temperiem habẽs montiũ pruinas reſoluit. Vñ ẽ illud Vergilij Liquitur et putris Zephiro ſe glęba reſoluit. Vergi:

Auſtri flatus crebro tempeſtatũ / ꝓcellarũ / atqꝫ himbriũ pſagus ẽ: Quare & Nazo infit. Madidis Nothus euolat alis. Ouidi:

Aquilõ ſuo rigore aquas ligat / atque conſtringit Vir. Et glacialis hyems Aquilõibus aſperat vndas Virgi:

His de ventis Gallinariũ noſtrũ multę doctrinę virũ ſequẽtes quatuor edere verſiculos memini. Gallinarius.

Eu rus et Eoo flat. Subſolanus ab ortu.
Flatibus occaſum Zephiruſqꝫ Fauonius implent:
Auſter in extremis Lybiæ et Nothus ęſtuat oris.
Sudificus Boreas Aquiloqꝫ minatur ab axe.

Et licet vẽti ſeptentrionales ſint natura frigidi/ nihilo tamen minus quando torridam zonam per a iiij

tranſeunt/mitigantur:ſicut & de Auſtro torridam Zonam anteaq̃ ad nos veniat tranſeunte/cõpertũ eſt. Quod ſequentibus verſibus inſinuatur.

Quocq̃ loco prodit gelidus furit Auſter/ & arctis
Cogit aquas vinclis/at dum per torrida flatũ
Sydera tranſierit/noſtras captandus in oras
Cõmeat: & Boreę ſeuiſſima tela retorquet
At contra Boreas nobis grauis/orbe ſub imo
Fit ratione pari moderatis leuior alis.
Cætera mox varios qua curſus flamina mittunt
Imutant proprię naturam ſedis eundo.

Hucuſq̃ de ventis dictũ ſufficiat. Ponamus nũc harũ omniũ figurã vniuerſalẽ: in qua ſint poli/axes/ circuli cũ maiores tum etiam minores/oriens/occidens/quinq̃ zonæ/gradus lõgitudinis/ latitudinis * tam ipſius terrę q̃ coeli/paralelli/climata/venti &c̃.

CAPVT.IX.DE QVIBVSDAM COSMOGRAPHIAE RVDIMENTIS.

Omnẽ terrę ambitũ ad coeli ſpacium puncti obtinere rationem Aſtronomicis demonſtrationibus conſtat. Ita vt ſi ad coeleſtis globi magnitudinẽ cõferatũ/ nihil ſpacij prorſus habere iudicetũ. Et huius quidem tam exiguę in mundo regionis quarta fere portio eſt quę Ptholomęo cognita a nobis animantibus ĩcolitũ. Atq̃ in tris partes hactenus ſciſſa fuit. Europam/Africam/& Aſiam.

Europa ab occidēte mari Athlantico/a ſeptē. Bri tānico/ab oriēte Thanai/Meotide palude/et pōto: a meridie mari mediterraneo claudit/habetq; in ſe Hiſpaniam/Galliam/Germaniā/Rhętiam/Italiam/ Gręciam/ & Sarmatiam. Sic dicta a filia regis Agenoris eius nominis: quę dum virginibus Tirijs comitata in marino littore puellari ſtudio luderet & caniſtra floribus ſtiparet/ab Ioue in thaurū niueum verſo rapta illius tergo inſediſſe /& per ęquora pōti in Cretam delata terrę contra iacenti nomen dediſſe creditur.

Africa ab occidente mari Athlantico/a meridie oceano Aethiopico/a Septemtrione mari mediterraneo/& ab ortu Nili flumine terminatur. Ea in ſe cōplectitur Mauritanias Tingitanam & Cæſarienſem/Libiam interiorem/Numidiam(quā & Mapaliam dicunt)minorem Africam(in qua eſt Chartago Rhomani imperij olim pertinax æmula)Cyreneicā/Marmaricam /Lybiam (quo etiā nomine tota Africa a Libe rege Maurithāię appellat̄)Aethiopiam interiorē/Aegiptū &c̄. Et dicit̄ Africa quod frigoris rigiditate careat.

Aſia(quę cæteras magnitudine & opibus lōgiſſime vincit)ab Europa Thanai fluuio/atq; ab Africa Iſchmo(qui in Auſtralem plagā diſtentus Arabię & Aegpti ſinum perſcindit) ſecernit̄. Hęc principaliſſimas regiones habet Bithiniam/Galatiam/

Capadociam/Pamphiliam/Lidiam/ Ciliciã/Armenias maiorẽ & minorẽ. Colchiden/Hircaniam/Hiberiam/Albaniã: et prçterea ml'tas quas ſingilatim enumerare longa mora eſſet. Ita dicta ab eius nominis regina.

Nũc vero & hę partes ſunt latius luſtratæ/& alia quarta pars per Americũ Veſputiũ (vt in ſequentibus audietur) inuenta eſt/quã non video cur quis iure vetet ab Americo inuentore ſagacis ingenij viro Amerigen quaſi Americi terrã / ſiue Americam dicendã: cũ & Europa & Aſia a mulieribus ſua ſortita ſint nomina. Eius ſitũ & gentis mores ex bis binis Americi nauigationibus quæ ſequunt̃ liquide intelligi datur.

Americа

Hunc in modũ terra iam quadripartita cognoſcit̃: et ſunt tres primę partes cõtinentes/quarta eſt inſula: cũ omni quaq; mari circũdata conſpiciat̃. Et licet mare vnũ ſit queẽadmodũ et ipſa tellus/multis tamen ſinibus diſtinctum / & innumeris replętum inſulis varia ſibi noĩa aſſumit: quę et in Coſmographiæ tabulis cõſpiciunt̃/& Priſcianus in tralatione Dioniſij talibus enumerat verſibus.

Priſcianus.

Circuit Oceani gurges tamen vndiq; vaſtus
Qui q̃uis vnus ſit plurima nomina ſumit.
Finibus Heſperijs Athlanticus ille vocatur
At Boreę qua gens furit Armiaſpa ſub armis
Dicit̃ ille piger necnõ Satur. idẽ Mortuus eſt alijs.

Vnde tamen primo conſcendit lumine Titan | Mare
Eoumq́ꝫ vocant atq́ꝫ Indum nomine pontum | Eoum:
Sed qua deuexus calidũ polus excipit Auſtrum | Indicũ:
Aethiopumq́ꝫ ſimul pelagus Rubrũq́ꝫ vocatur | Aethio
Circuit oceanus ſic totũ maximus orbem | picum:
Nominibus varijs celebratus.
Perſecat Heſperiã primus qui porgit vndis
Pamphilcũq́ꝫ latus Lybię prętendit ab oris | Pãphi-
Sic minor eſt reliquis/maior quem Caſpia tellus | licum:
Suſcipit intrantẽ vaſtis Aquilonis ab vndis
Nomine Saturni quod Thetis poſſidet ęquor | Caſpiũ
Caſpius iſte ſinus ſimul Hircanuſq́ꝫ vocatur
At duo qui veniunt Auſtralis ab ęquore ponti | Hirca:
Hic ſupra currens mare Perſicus efficit altum | Perſicũ
Eregione ſitus/qua Caſpia voluitur vnda
Fluctuat a ſt alter Panchęa q́ꝫ littora pulſat
Euxeni contra pelagus protentus in Auſtro
Ordine principiũ capiens Athlantis ab vnda
Herculeo celebrant quam męte munere Gades. | Athlan
Cęliferaſq́ꝫ tenet ſtans Athlas monte columnas | ticum
Eſt primus vaſtis qui pontus Hibericus vndis | Hercu-
Diuidit Europen Lybia cõmunis vtriq́ꝫ | leum.
Hinc atq́ꝫ hinc ſtatuę ſunt: ambę littora cernunt
Hęc Lybies hęc Europes aduerſa tuendo.
Gallicus hunc gurges: qui Celtica littora pulſat | Gallicũ
Excipit: hunc ſequitur Ligurũ cognominę dictus
Qua domini rerum terris creuere Latinis.
Ad petram leucen Aquilonis ab axe reductus

Quę freta Sicanię concludit littore curuo
Inſula ſed Cyrnos proprijs pulſatur ab vndis.
Mare Intra ſardonium pelagus Celtumq; refuſis
Thyrrc Inde ſalis tumidus Tyrrheni voluitur ęſtus
Ad partes vergens auſtrales/excipit iſtum
Siculū Sicanię gurges ſolis deflexus ad ortus:
Qui procul effuſus Pachynis tenditur oris
Ad Cręten ſummā(quę prominet ęquore)rupem:
Qua Gortyna potēs medijs qua Phęſtos in aruis
Arietis hanc rupem ſimilantem vertice frontem
Pro merito graij Criu dixere metopon.
Hoc mare Gargani concludit Iapygis ora:
Adria- Illinc incipiens extenditur Adria vaſtus:
ticum. Ad Boream penetrans pelago ſolemq; cadentē
Ioniū. Ionius pariter ſinus hic perhibetur ab orbe/
Diuidit & geminas diuerſis partibus oras:
Quas tamen extremas cōiungit terminus vnus
Illiricū. Ad dextram partē protenditur Illyris alma:
Poſt hanc Dalmatię populorū martia tellus
Ad lęuam Auſonię porrectus continet Iſthmos
Quē tria circundant maria vndiq; littore curuo
Tyrrhenum/Siculum/necnon ſimul Adria vaſtus
Finibus at proprijs exceptant ſingula ventos
Tyrrhenum Zephyro: Siculum ſed tundit Auſtro.
Adria ſuccurrens Eoo frangitur Euro.
At poſt Sicaniam tractu diffunditur alto
Syrtis Ad Syrtim pelagus/Lybicis quę cingitur oris:

Maiorem poſtquam minor excipit: ęquora longe
Atq; ſinu gemino reſonantia littora pulſant
Finibus a Siculis Cretęum tenditur ęquor — Marē Crętęū
Ad ſolis veniens ortus Salmonida poſcens
Dicitur Eous qui Crętę terminus eſſe:
Poſt hanc eſt geminū mare vaſtū fluctibus atris
Fluctibus Hiſmarici Boreę quod tunditur atris,
Quod ruit aduerſus celſę de partibus Arcti
Quod prius eſt Phariū perhibēt: hoc littora tāgit — Phariū
Pręcipitis caſu montis: poſt vnda ſecunda
Sidoniū eſt pelagus: penetrat qua gurgite pontus. — Sidonium
Iſſicus Arctoas ad partes ęquore vergens.
Non longe rectus: Cilicum nam frangitur oris.
Hinc Zephiros poſcens veluti draco flectit̄ vndis
Quod iuga montiuagus vaſtat: ſiluaſq; fatigat:
Partibus extremis Pamphilia clauditur iſto:
Atq; Chelidonię rupes cinguntur eodem
At procul hunc zephyrus finit Pataręide ſumma:
Poſt hęc Arctoas ad partes aſpice rurſus.
Aęgeum/ſuperat qui fluctibus ęquora cuncta: — Aegęū
Diſperſas vaſto qui gurgite Cycladas ambit
Terminat hūc imbros pariter Tenedoſq; coercēs
Anguſta trahit̄ qua fauce Propontidis vnda
Aſia: quam ſupra populis diſtenditur amplis
Ad Notiam partem: qua latus ducitur Iſthmos:
Threícius ſequitur poſt Boſphorus oſtia ponti: — boſphorus.
Hoc nullum perhibent terras anguſtius orbis

3

Simplegades Eſſe fretum dirimens: hic ſunt Symplegades arctę:
Panditur hic ponti pelagus Titanis ad ortus
Quod petit obliquo Boream ſolemq́ʒ meatu
Hinc atq́ʒ hinc medio percurrunt ęquore colles:
Vnus qui veniens Aſię de parte Carambis
Dicitur auſtrali: ſed contra finibus alter
Prominet Europę hunc criu dixere metopon:
Ergo conueniunt aduerſi gurgite tanto
Diſtantes quantũ ternis tranſire diebus
Eualeat nauis: bimarem ſic ęquore pontum
Aſpicias ſimilem cornu quod flectitur arcus
Neruo curuati diſtento dextera neruum
Aſſimilat: recto trahitur nam linea ductu
Extra quam Boream quo ſcandit ſola Carambis
Sed formam cornu geminatis flexibus edit
Littus: quod pontum cingit ſub parte ſiniſtra.
Meotis In quam Meotis penetrans Aquilionis ad axes
Quam Scythię gentes circundant vndiq́ʒ ripis
Et matrem ponti perhibent Meotidis vndam.
Scilicet hic ponti vis exit gurgite multo
Thaurus Cimmeriũ torrens per Boſphoron hic vbi Thaurũ
Cimmerij gelidis habitant ſub finibus imum.
Hęc maris eſt ſpecies ſplendens hęc forma ꝓfundi.

Eſt aũt vt prędiximus mare plęnum inſulis e quibus maximę & principaliores iuxta Ptholomęum hę ſunt

Taprobana in mari Indico ſub ęquatore.

Albion quę & Britannia & Anglia
Sardinia in mari mediterraneo
Candia quę & Creta in ſinu Aegeo
Selandia
Sicilia in mari mediterraneo
Corſyca
Ciprus

Extra Ptholomęum

Madagaſcar in mari Praſodo
Zamzibar
Iaua in Oceano Indico orientali
Angama
Peuta In oceano Indico
Seula
Zipangri in Oceano occidentali
Hę ſunt ingentes quas cingit Tethyos vnda Priſcia-nus
Inſulę: adhuc alię diuerſis partibus orbis.
Diuerſę plures fama latuere minores
Auris difficiles nautis vel portubus aptę
Quarũ non facile eſt mihi promere nomina verſu.

Cęterũ vt vnius loci ab altero diſtantiam cognoſcere poſſis poli eleuatio tibi cũprimis cõſideranda venit. Annotandũ igiť paucis quod (vt ex ſuperioribus liquet) viuentibus ſub paralello ęquinoctiali vterq; polus in horizonte eſt. Eunti autę ad ſeptẽtrionem eo magis ſubleuať polus quanto plus aliquis ab ęquatore diſceſſerit. Quę poli eleuatio re-

Prolo- quium.

gionũ & locorũ ab ęquatore diſtantiã demõſtrat. Eſt eĩ tantus loci tractus ab ęquatore cuius mẽ⸗ ſurã ſcire deſideras / quãta ẽ eleuatio poli ad zenith eiuſdẽ. Ex quibus milliariũ numerus facilis cogni tu euadit / dũ eundẽ ꝑ numerũ eleuatiõis poli multi plicaueris. Verũ tñ nõ ſunt ſecũdũ Ptholomęi ſen⸗ tentiã milliaria a circulo ęqnoctiali ad Arcton vbi ꝗꝫ gẽtiũ ęquales. Nã a primo equatoris gradu vſqꝫ ad duodecimũ / qlibet graduũ ſexaginta Italica mil liaria cõtinet quę faciũt.15 Germanica. Cõmuniter eĩ quatuor Italica pro vno Germanico reputant. Et a.12. gradu vſqꝫ ad.25. quilibet.59. milliaria facit quę ſunt Germanis.14. ½. ¼. Atqꝫ vt res fiat apertior ponemus formulam ſequentem.

	Gradus	Gradus.	Millia Ital.	Mil. Ger
Aequa	1	12	60	15
tor.	12	25	59	14 ½ ¼
Tropi	25	30	54	13 ½
cus.	30	37	50	12 ½
	37	41	47	11 ¼
	41 usqꝫ ad	51 faciunt	40	10
	51	57	32	8
	57	63	28	7
	63	66	26	6 ½
Circu.	66	70	21	5 ¼
Arcti.	70	80	6	1 ½
Polus Arcti.	80	90		0

Et ita quoq ab ęquinoctiali v'ſus polos tam antarcticum q̄ arcticum graduū latitudinis cōtinentia variatur. Quod ſi ſcire volueris quot ab vno loco ad alium milliaria ſint/perpende diligenter in quibus gradibus latitudinis ſint talia loca & quot gradus medient/ deinde vide in formula ſuperiori quot milliaria talis gradus habeat & multiplica numerū milliariū per numerū mediorū graduū/ atq milliariū numerus reſultabit: quę cū Italica fuerint diuidas per quatuor/ & Germanica habebis.

Hęc ꝓ inductione ad Coſmographiā dicta ſufficiāt ſi te modo āmonuerimus prius/nos in depingendis tabulis typi generalis nō omnimodo ſequutos eſſe Ptholomęū/pręſertim circa nouas terras vbi in cartis marinis aliter animaduertimus ęquatorem cōſtitui q̄ Ptholomęus fęcerit. Et ꝓinde nō debēt nos ſtatim culpare qui illud ipm notauerint. Conſulto em̄ fecimus quod hic Ptholomeū/alibi cartas marinas ſequuti ſumus. Cū & ipſe Ptholomęus quinto capite primi libri. Non omnes continentis partes ob ſuę magnitudinis exceſſum ad ipſius perueniſſe noticiam dicat/ et aliquas quemadmodum ſe habeant ob peregrinantium negligentiam ſibi minus diligenter traditas/alias eſſe quas aliter atq aliter ſe habere cōtingat ob corruptiones & mutationes in quibus ꝓ parte corruiſſe cognitę ſunt. Fuit igit̄ neceſſe(quod ipſe ſibi etiā faciundū ait)ad no-

Note

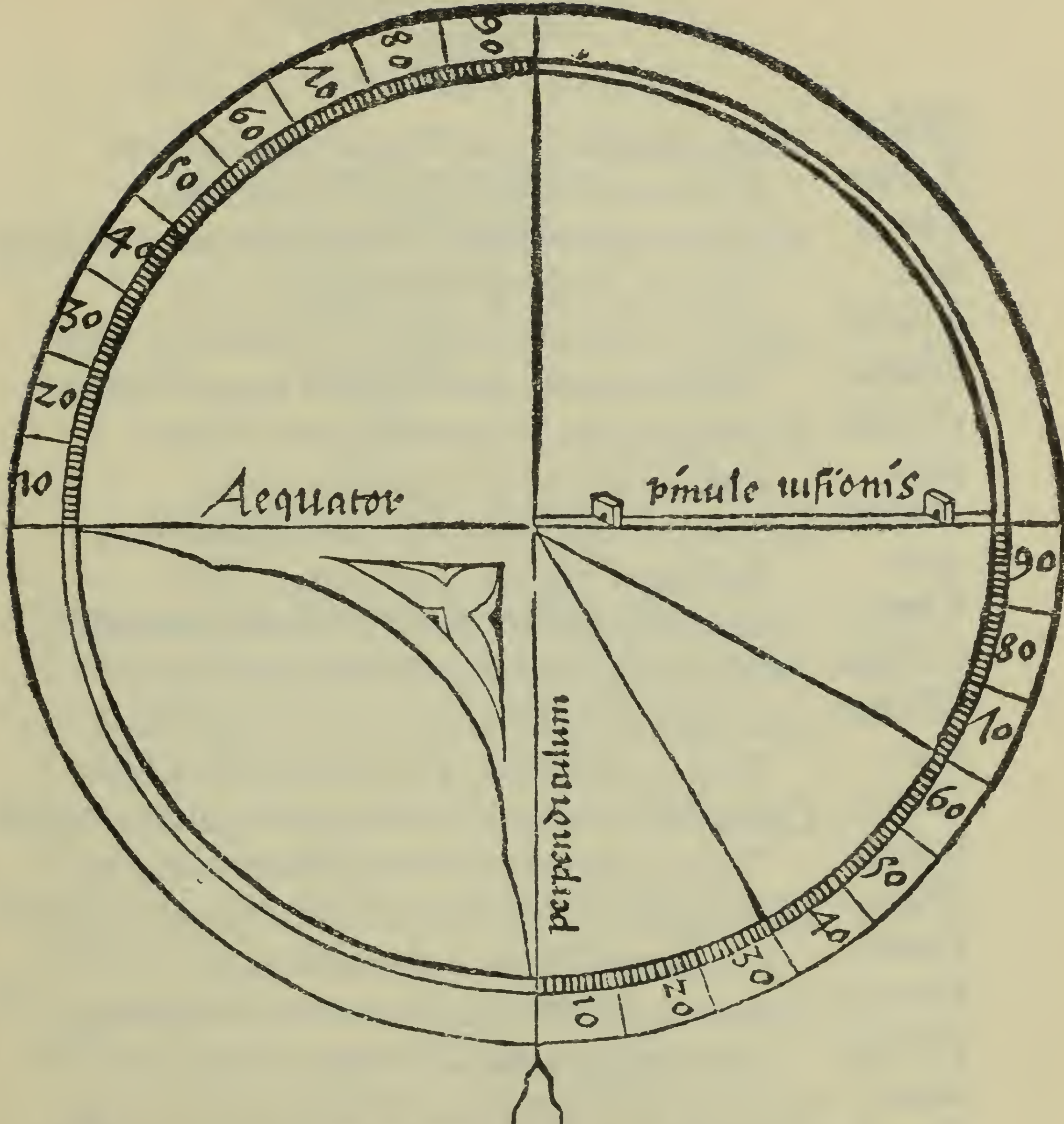
Ptholomęus.

b

uas temporis noſtri/ traditiones magis intendere: Et ita quidem temporauimus rem /vt in plano circa nouas terras & alia queꝑpiam Ptholomeũ: in ſolido vero quod plano additur deſcriptionẽ Americi ſubſequentem ſectati fuerimus.

APPENDIX

Annectamus adhuc ſuperioribus anteaq̃ receptui canamus eleuationis poli atq̃ ipſius zenith ac centri horizontis & climatũ quadrantẽ velut parergon & quoddã corolariũ. Quamuis ſi recte conſiderauerimus is quadrans de quo dicemus non ſit ad has res impertinẽs. Coſmographũ enĩ vel maxime poli ſupra caput eleuationẽ/zenith/& terrę climata cognoſcere oportet. Format̃ itaq̃ idem quadrans hoc pacto. Diuide quęcunq̃ circulũ in partes quatuor/ita quod duę diametri ſe in centro ad angulos rectos interſecent;quarũ vna(quę altera ſui parte pinnulas habet)axem polorũ mũdi/& altera ęquatorem ſignificabit.Deinde eã partẽ circuli quę eſt inter ſemiaxem pinnulas habentem & alteram ſemidiametrum in partes.xc.diuidas/atq̃ oppoſitã in totidem/ figaſq̃ perpendiculũ ad cẽtrum & paratus erit quadrans.Cuius hic eſt vſus.Verte eũ ita vt ꝑ pinnularꝫ foramina polũ directe videas & ad quod clima atq̃ in quẽ gradũ perpendiculũ ceciderit/eo ipo climate et eleuationis gradu tua regio/quinetiã zenith atq̃ horizontis centrũ exiſtit.

Hactenus exequuti capita propoſita/hic ipſas lon ginquas expaciationes ſequẽter introducamus Veſputij /ſingulorum factorum exitum circa inſtitutũ tradentes.

Finis introductionis

b ij

Phileſius Vogeſigena
Lectori

Nilus:	Rura papirifero qua florent pinguia Syro
Lacus	Et faciunt Lunę magna fluenta lacus
Lunę.	Adextris mõtes ſũt Ius/Danchis/quoq; Maſcha
Ius.	Illorum Aethiopes inferiora tenent
Dãchis	Aphrica conſurgit quibus e regionibus aura
Maſc.	Afflans cum Libico feruida regna Notho.
Aethio	Ex alia populo Vulturnus parte calenti.
pes.	Indica veloci per freta calle venit.
Aphri-	Subiacet hic ęquo noctis Taprobana circo
cus.	Baſſaq; Praſodo cernitur ipſa ſalo
Libo-	Aethiopes extra terra eſt Baſſamq; marinã
nothus	Non nota e tabulis o Ptholomęe tuis.
Vultur	Cornigeri Zenith tropici cui cernitur hirci
nus.	Atq; comes multę funditor ipſus aquę.
Tapro	Dextrorſum immenſo tellus iacet ęquore cincta
bana.	Tellus/quam recolit nuda caterua virum
Marę	Hanc quem clara ſuum iactat Luſitania regem
Praſo.	Inuenit miſſa per vada claſſe maris.
Pars a-	Sed quid plura? ſitũ/gentis moreſq; repertę
phricę ĩ	Americi parua mole libellus habet.
uenta.	Candide ſyncero voluas hunc pectore lector
Ameri	Et lege non naſum Rhinocerontis habens
ge.	

ο τέλος.

QVATVOR AMERICI VESPVTII NAVIGATIONES

Eius qui ſubſequentē terrarum deſcriptionē de vulgari Gallico in Latinū trāſtulit.

Decaſtichon ad lectorem:

Aſpicies tenuem quiſquis fortaſſe logiam
  Nauigium memorat pagina noſtra placens:
Continet inuentas oras/genteſq; recenter
  Lętificare ſua quę nouitate queant.
Hęc erat altiloquo prouincia danda Maroni
  Qui daret excelſę verba polita rei.
Ille quot ambiuit freta cantat Troius heros:
  Sic tua Veſputi vela canenda forent.
Has igitur lectu terras viſurus/in illis
  Materiam libra:non facientis opus:

Item diſtichon ad eundem

Cum noua delectent fama teſtante loquaci
  Que recreare queunt hic noua lector habes.

ο τέλος.

b iij

Illuſtriſſimo Renato Iheruſalem
& Sicilię regi/duci Lotho
ringię ac Barri. Ame-
ricus Veſputius hu-
milē reuerentiā &
debitā recōme
dationem.

Fieri pōt illuſtriſſime Rex vt tua maieſtas mea iſta temeritate ducatur in admiratione: propterea quod haſce litteras tam prolixas ad te ſcribere non ſubuerear/ cum tamen ſciam te continuo in arduis conſilijs & crebris reipublicę negocijs occupatiſſimum. Atq; exiſtimabor forte non modo preſumptuoſus/ſed etiam ocioſus: id mihi muneris vendicans/vt res ſtatui tuo minus cōuenientes non delectabili ſed barbaro prſus ſtilo (veluti amuſus ab humanitatis cultu alienus) ad Fernandū Caſtilię regem nominatim ſcriptas/ad te quoq; mittam. Sed ea quā in tuas v̄tutes habeo cōfidentia/& cōperta ſequentiū rerū neq; ab antiquis neq; neotericis ſcriptarum veritas me corā t. M. fortaſſis excuſabunt. Mouit me imprimis ad ſcribendum pręſentiū lator Beneuenutus. M. t. humilis famulus/ & amicus meus nō pœnitendus/qui dum me Liſbonę reperiret precatus eſt vt t. M. rerū per me quatuor profectionibus in diuerſis plagis mundi viſarum/participē facere vellem. Peregi enī bis binas nauigationes ad nouas terras inueniendas: quarū duas ex mandato Fernandi inclyti regis Caſtilię per magnū oceanū

ſinum occidentē v̾ſus fœci/alteras duas iuſſu Ma‑
nuelis Luſitaniȩ regis ad Auſtrū. Itaq̃ me ad id ne‑
gocij accinxi ſperās q̄ .t. M. me de clientulorum nu‑
mero nō excludet: vbi recordabit̄ q̄ olī mutuā ha
buerimus inter nos amiciciā tēpore iuuentutis nrȩ
cū grāmaticȩ rudimēta imbibentes ſub ꝓbata vita
& doctrina venerabil' & religioſi fratris de. S. Mar
co Fra. Georgij Anthonij Veſputij auunculi mei
pariter militaremus. Cuius auunculi veſtigia vti‑
nam ſequi potuiſſem/alius profecto(vt & ipſe Pe
trarcha ait) eſſem q̄ ſum. Vtcūq̃ tñ ſit/nō me pu‑
det eſſe qui ſum. Semper em̄ in ipſa v̾tute & rebus
ſtudioſis ſummā habui delectationē. Quod ſi tibi
hȩ narrationes omnino non placuerint: dicam ſicut
Plinius ad Mȩcenatē ſcribit Olim facetijs meis de‑
lectari ſolebas. Et licet. M. t. ſine fine ī reipublicȩ ne
gocijs occupata ſit/nihilominus tantū tēporis qñ‑
q̃ ſuffuraberis/vt has res q̄uis ridiculas(quȩ tamē
ſua nouitate iuuabūt) pellegere poſſis. Habebis em̄
hiſce meis lr̄is poſt curarū fomēta & meditamēta
negociorū nō modicā delectationē/ſicut et ipſe fœ
niculus prius ſumptis eſculentis odorē dare & me
liorē digeſtionē facere aſueuit. Enim vero ſi plus ȩq̄
ꝓlixus fuero/veniā peto. Vale.

Inclytiſſime rex ſciat. t. M. quod ad has ipſas re‑
giones mercādi cauſa primū venerim. Dumq̃ per
q̄drennij reuolutionē ī eis rebus negocioſus eſſem

b iiij

et varias fortunę mutatiões animaduerterem /atq; viderem quo pacto caduca & tranſitoria bona hominem ad tempus in rotę ſumo teneret/& deinde ipſum pręcipitarent ad imū qui ſe poſſidere multa dicere poterat; conſtitui mecū varijs taliū rerum caſibus exanclatis iſtiuſmodi negocia dimitte/et meorū laborum finem in res laudabiliores ac plus ſtabiles ponere. Ita diſpoſui me ad varias mundi partes cōtemplandas/& diuerſas res mirabiles videndas. Ad quā rem ſe & tēpus & locus oportune obtulit. Ipſe em̄ Caſtilię rex Fernandus tunc quatuor parabat naues ad terras nouas occidentem verſus diſcooperiendas/cuius celſitudo me ad talia inueſtiganda in ipſam ſocietatē elegit. Et ſoluimus vigeſima die Maij. Mcccc.xcvij. de portu Caliciæ iter noſtrū per magnū oceani ſinū capientes: in qua profectione .xviij. conſumauimus menſes/multas inuenientes terras firmas/& inſulas pene innumerabiles vt plurimū habitatas/quarū maiores noſtri mentionem nullam fœcerunt. Vnde & ipſos antiquos taliū non habuiſſe noticiā credimus. Et niſi memoria me fallat memini me in aliquo legere/quod mare vacuum et ſine hominibus eſſe tenuerint. Cuius opinionis ipſe Dantes Poeta noſter fuit/vbi duodeuigeſimo capite de inferis loquens Vliſſis mortē cōfingit. Quę autē mirabilia viderim/in ſequentium proceſſu. T. M. intelliget.

PRINCIPIVM

TERRARVM INSVLARVMQVE VA-
riarum Deſcriptio :quarum veſtuti nō meminerūt
autores Nuper ab anno incarnati domini. M.cccc
xcvij.bis geminis nauigationibus in mari diſcurſis/
inuentarū:duabus videlicet in mari occidentali per
dominū Fernandum Caſtilię/reliquis vero duabus
in Auſtrali ponto per dominū Manuelē Portugal
lię ſereniſſimos reges/ Americo Veſpucio vno ex
Naucleris nauiumꝗ pręfectis pręcipuo/ ſubſequē
tem ad pręfatum dominū Fernandum Caſtillię re-
gem/de huiuſmodi terris & inſulis edente narratio
nem.

ANNO DOMINI .M. CCCC.
xcvij.xx.menſis Maij die/nos cum
iiij.conſeruantię nauibus Calicium
exeuntes portum/ad inſulas(q olim
fortunatas/nūc vero magnam Ca
nariam dictas)in fine occidentis ha
bitati poſitas in tertio climate:ſup quo/ extra ho-
rizontem earum/ſe.xxvij.gradibus cū duobus ter
tijs/ſeptentrionalis eleuat polus/diſtāteſꝗ ab hac
ciuitate Liſbona in qua cōſcriptum extitit hoc pręſens opuſculum. cc.lxxx.leucis:vento inter meri-
diem & Lebeccium ventum ſpirante/curſu primo
pertigimus. Vbi(nobis de lignis/aqua/cęteriſꝗ ne
ceſſarijs prouidendo) cōſumptis octo fere diebus
nos (facta in primis ad deum oratione) eleuatis de-

hinc vento traditis velis/nauigationem noſtrã per Ponentẽ incipiẽtes:ſumpta vna Lebeccij quarta: tali nauigio tranſcurrimus vt.xxvij.vix elapſis die bus terrę cuidã applicaremus:quã firmã fore exiſti mauimus.Diſtatq̃ Canarię magnę ab inſulis. M. (vel circiter) leucis:extra id quod in zona torrida habitatũ eſt.Quod ex eo nobis conſtitit:q̃ Septẽ trionalẽ polũ extra huiuſcemodi telluris horizontẽ xvi.gradibus ſe eleuare/magiſq̃ occidentalẽ.lxxv. q̃ magnę Canarię iſulas gradibus exiſtere cõſpexi mus:ꝓut inſtrumẽta oĩa mõſtrabãt.Quo ĩ loco(ia ctis de prora ãchoris)claſſẽ noſtrã/leuca a littore cũ media diſtantẽ/reſtare coegimus:nonnullis ſolutis phaſelis armis & gẽte ſtipatis/cũ quibus ipm vſq̃ ad littus attigimus.Quo q̃primũ ꝑuenimus:gentẽ nudam ſecundũ littus euntem innumeram percępi mus.Vnde nõ paruo affecti fuimus gaudio. Oẽs eñ qui nudi incedere conſpiciebant̃:videbant̃ quo q̃ propter nos ſtupefacti vehementer eſſe. Ex eo (vt arbitror)q̃ veſtitos/alteriuſq̃ effigiei q̃ forẽt/ nos eſſe intuiti ſunt.Hij poſtq̃ nos adueniſſe co gnouerunt/omnes in propinquũ montẽ quendam aufugerũt:a quo tunc nec nutibus nec ſignis pacis et amicicię vllis/vt ad nos accederẽt allici potuerũt.Ir ruente vero interea nocte/nos claſſem noſtrã male tuto in loco (vbi nulla marinas aduerſus procellas tuta reſidentia foret)cõſidere timentes:cõuenimus

vna/vt hinc(mane facto)diſcederemus: exquirere-
muſq; portũ quempiam/vbi noſtras ſtationẽ in tu
ta collocaremus naues. Qua deliberatiõe arrepta/
nos vento ſecundũ collẽ ſpiranti traditis velis/poſt
q;(viſu terram ipſam ſequendo/atq; ipſo plagę in
littore/gentes cõtinue percipiendo)duos integros
nauigauimus dies:locum nauibus ſatis aptum com
perimus. In quo media tantũ leuca diſtantes ab ari
da/conſtitimus: vidimuſq; tunc inibi innumerabi-
lem gentiũ turbam/quam nos cominus inſpicere/
& alloqui deſiderantes: ipſamet die littori cũ cym-
bis & nauiculis noſtris appropiauimus: necnon &
tunc in terram exiuimus/ordine pulchro.xl. circiter
viri huiuſcemodi gente ſe tamen a nobis & cõſor-
tio noſtro penitus alienam prębẽte. Ita vt nullis eã
modis ad colloquiũ cõmunicationemue noſtrã alli
cere valuerimus: pręter ex illis paucos/ q̊s multos
poſt labores ob hoc ſuſceptos/tandem attraximus
ad nos dando eis nolas/ſpecula/ certos criſtallinos
aliaq; ſimilia leuia/ qui tum ſecuri de nobis effecti/
conciliatum nobiſcum/necnon de pace & amici-
cia tractatum venerunt. Subeunte autem interim
nocte/nos ab illis noſmet expedientes (relictis eis)
noſtras regreſſi ſumus ad naues. Poſtea vero ſub-
ſequentis ſummo diluculo diei/infinitam in littore
virorum & mulierum paruulos ſuos ſecum ve-
ctantium gentem rurſum conſpeximus: cognoui-

mūſq̄ multitudinē illam ſupellectilem ſuam ſecum deferre totam /qualem infra ſuo locum dicet̄.Quorum q̄plures q̄plurimum terrę appropiauimus ſemet in ęquor proiicientes(cum maximi natatores exiſtent)quantus eſt baliſtę iactus nobis venerunt natantes obuiam/ſuſcęperūtq̄ nos humaniter:atq̄ ea ſecuritate & confidentia ſeipſos inter nos commiſcuerunt ac ſi nobiſcū diutius antea cōueniſſent & pariter frequentius practicauiſſent : pro qua re tunc per parum oblectati fuimus.De quorum moribus(quales eos habere vidimus)hic/quando quidem ſe cōmoditas offert/interdum etiam interſerimus.

De moribus ac eorum viuendi modis.

q VANTVM AD VITAM/EORVM q̄ mores omnes:tam mares q̄ fœminę nudi penitus incedunt tectis non aliter veendis q̄ cum ex vtero ꝓdierunt.Hi mediocris exiſtentes ſtaturę multum bene propotcionati ſunt quorū caro ad rufedinē(veluti leonū pili)ꝟgit :qui ſi veſtimētis operti mearēt albi(credo)tāq̄ nos extarēt.Nullos habēt in corpe pilos p̄terq̄ crines q̄s

ꝓceros nigreſcẽteſq; gerunt/& pręſertim fœminę quę propterea ſũt tali longo nigroq; crine decorę. Vultu non multũ ſpecioſi ſunt q̃m latas facies tartarijs adſimilatas habẽt/nullos ſibi ſinunt in ſupercilijs oculorumue palpebris ac corpore toto(crinibus demptis)excreſcere villos/ob id quod habitos in corpore pilos quid beſtiale brutaleq; reputant. Omnes tam viri q̃ mulieres ſiue meando ſiue currendo leues admodum atq; veloces exiſtũt:q̃m(vt frequenter experti fuimus)in ſę etiam mulieres vnã aut duas ꝑcurrere leucas nihili putãt/ & in hoc nos chriſticolas multũ pręcellunt. Mirabiliter ac vltra q̃ ſit credibile natant:multo quoq; melius fœminę q̃ maſculi quod frequenti experimento didicimus cum ipſas etiã fœminas omni prorſus ſuſtentamine deficientes duas in ęquore leucas pernatare perſpeximus. Arma eorum arcus ſunt & ſagittę/quas multũ ſubtiliter fabricare norunt. Ferro metalliſq; alijs carent:ſed pro ferro beſtiarum piſciumue dentibus ſuas ſagittas armant/quas etiam(vt fortiores exiſtant)vna quoq; ſepe pręurunt. Sagittarij ſunt certiſſimi. Ita vt quicquid voluerint iaculis ſuis feriant:nonnulliſq; in locis mulieres quoq; optimę ſagittatrices extant. Alia etiam arma habẽt veluti lanceas præacutaſue ſudes/ necnõ & clauas capita mirifice laborata habentes. Pugnare potiſſimũ aſſueti ſunt aduerſus ſuos alienigenę lingue conſines cõ

tra quos nullis parcendo(niſi vt eos ad acriora tor/
menta reſeruent)multum crudeliter dimicāt. Et cū
in prelium properant ſuas ſecum vxores(non bel/
ligeraturas/ſed eorum poſt eos neceſſaria perlatu/
ras)ducūt/ob id ꝙ ſola ex eis mulier tergo ſibi plus
imponere poſſit /& deinde.xxx.xl.ve leucis ſubue
here(prout ipſi ſepe vidimus)ꝙ vir(etiam validus)
a terra leuare queat. Nulla belli capita nullo ſue pre
fectos habent/quinymmo(cū eorum quilibet ex ſe
dominus extet)nullo ſeruato ordine meant. Nulla
regnandi dominiūue ſuum extendendi aut alterius
inordinate cupiditatis gratia pugnant ſed veterem
ſolum ob inimiciciam in illis ab antiquo inſitam: cu
iuſquidem inimicicie cauſam interrogati nullā aliā
indicant niſi vt ſuorum mortes vendicent anteceſ/
ſorum. Hec gens ſua in libertate viuens nulliq; obe
diens nec regem nec dominū habet. Ad preliū autē
ſe potiſſimum animant & accingunt cum eorū ho
ſtes ex eis quempiam aut captiuum detinent aut in
teremerunt. Tūc eñ eiuſdem captiui interemptiue
conſanguineus ſenior quiſq; exurgens exit cito in
plateas & vicos paſſim clamitans inuitanſq; oñes
& ſuadens vt cum eo in prelium conſanguinei ſui
necem vindicaturi properent: qui omnes cōpaſſio
ne moti mox ad pugnam ſe accingunt atq; repen/
te in ſuos inimicos irruunt. Nulla iura/nullamue iu
ſticiam ſeruant; malefactores ſuos nequaquam pu

niunt/qumymmo nec parentes ipſi paruulos ſuos
edocent aut corripiunt. Mirabiliter eos inter ſeſe
conqueſtionari nonnunq̃ vidimus. Simplices in lo
quela ſe oſtentant, verum callidi multum atq̃ aſtu-
ti ſunt. Perraro /& ſummiſſa voce loquũtur / eiſdẽ
quibus vtimur accentibus vtentes. Suas vtpluri-
mum voces inter dentes & labra formantes: alijs
vtuntur vocabulis q̃ nos. Horũ plurimę ſunt ydio
matũ varietates quoniã a centenario leucarum in
centenariũ diuerſitatem linguarum ſe mutuo nulla-
tenus intelligentiũ reperimus. Cõmeſſandi modũ
valde barbarum retinent: nec quidem notatis man
ducant horis /ſed ſiue nocte ſiue die quotiens eden
di libido ſuadet. Solo manducantes accumbunt/&
nulla mantilia nullaue gauſapa(cũ lineamentis pan
niſq̃ alijs careant) habent. Epulas ſuas atq̃ cibaria
in vaſcula terrea quę ipſimet cõſingunt/aut in me-
dias cucurbitarum teſtas ponunt. In retiaculis qui-
buſdam magnis ex bombice factis & in aere ſuſpẽ
ſis dormitant: qui modus q̃uis inſolitus & aſperi-
or fortaſſis videri queat /ego nihilominus talẽ dor
mitandi modum ſuauem plurimum iudico. Etenim
cum in eiſdem eorũ retiaculis mihi plerumq̃ dor-
mitaſſe contigerit/in illis mihimetipſi melius q̃ in
tapetibus quas habebamus eſſe perſenſi. Corporę
valde mũdi ſũt et expoliti/ex eo q̃ ſeipos freq̃ntiſſi

me lauant. Et cum egeſtum ire(quod ſalua dixerim reuerentia)coacti ſunt/ omni conamine nituntꝰ vt a nemine perſpici poſſint: qui quidem in hoc quanto honeſti ſunt tanto in dimittenda vrina ſe in mundos inuerecundoſq; tam mares q̄ fœminę prębēt/ tum ſiquidem illos nobiſcum loquentes & coram poſitos ſuam impudiciſſime vrinam ſępius eminxiſſe perſpexerimus. Nullā legē/nullū legitimū thori fœdus ī ſuis cōnubijs obſeruāt/quinymmo quot quot mulieres quiſq; cōcupiſcit/ tot habere & deinde illas quandocūq; volet(abſq; hoc q̄ id pro iniuria aut opprobrio habeant)repudiare poteſt. Et in hac re vtiq; tam viri q̄ mulieres eadē libertate fruuntur. Zeloſi parū/libidinoſi vero plurimū extāt: magiſq; fœminę q̄ maſculi: quarum artificia vt inſatiabili ſuę fatiſfaciant libidini hic honeſtatis gratiā ſubticenda cenſuimus. Eę ipſę in generandis paruulis fœcundę admodū ſunt: neq; dū grauidę effectę ſunt penas aut labores euitant. Leuiſſimo minioq; dolore pariunt. Ita vt in craſtinum alacres ſanatęq; vbiq; ambulent: preſertimq; poſt partū in flumen quodpiam ſeſe ablutū vadunt/tumq; ſanę mundatęq; inde(veluti piſcis)apparent. Crudelitati aūt ac odio maligno adeo deditę ſūt/vt ſi illas ſui forſitan exacerbauerint viri/ ſubito certū quoddā efficiunt maleficiū: cū q̇ p̄ ingēti ira ꝓprios fętus ī ꝓprijs vteris necāt abortiūtq; deinde: cuius rei occaſiōe īfiniti

rorum paruuli peteant. Venuſto & eleganti ꝓpor
tione cōpacto corpore ſunt ita vt in illis quiſquā
deforme nullo inſpici modo poſſit Et quāuis diſ⸗
nude ambulent inter fæmina tamen earum/ pudi⸗
bunda ſic honeſte repoſita ſunt vt nullatenus vide
ri queant prꝗterquam regiuncula illa anterior quā
verecundiore vocabulo pectuſculum ymū voca⸗
mus quod & in illis vtiq꜄ non aliter q꜄ honeſte na⸗
tura ipſa videndum reliquit Sed & hoc nec quidē
curant qm̄ vt paucis expediam nō magis in ſuorū
viſione pudendorū mouent̄ q꜄ nos in oris noſtri/
aut vultus oſtentatiōe. Admirandā per valde
rem ducerent mulierē in eis mammillas pulpas ve
laxas aut ventrem rugatū ob nimiū partū habentē
cum omnes equæ integre ac ſolide poſt partū ſem
per appareant ac ſi nūq꜄ peperiſſent. Hee quidem
ſe noſtri cupientiſſimas eſſe monſtrabant. Nemi⸗
nem in hac gente legem aliquam obſeruare vidi⸗
mus nec quidem iudęi aut mauri nuncupari ſoli⸗
de queunt cum ipſis gentilibus aut paganis mul⸗
to deteriores ſint Etenim nō perſenſimus q꜄ ſacrifi
cia vlla faciant aut q꜄ loca orationiſue domos ali⸗
quas habeant. horum vitā(quę omnino voluptu⸗
oſa eſt)Epycuream exiſtimo illorum habitationes
ſingulis ipſis ſunt communes/ Ipſęq꜄ illorum do⸗
mus campanarum inſtar cōſtructe ſunt firmiter ex
magnis arboribus ſolidate palmarū folijs deſuper
c

contecte & aduerſus ventos & tempeſtates tutiſſi
me nõnulliſq̃ in locis tam magnę vt in illarũ vnica
ſexcentas eſſe perſonas inuenerimus. Inter quas
octo populoſiſſimas eſſe cõperimus ſic vt in eis eſ-
ſent habitarentq̃ pariter animarũ decẽ milia. Octẽ
nio quolibet aut ſeptennio ſuas ſedes habitationeſ
ue tranſferũt/qui eius rei cauſam interrogati natu-
rale reſponſum dederũt dicentes ꝙ phebi vehemẽ
tis eſtus occaſionę hoc facerẽt ob id ꝙ ex illoꝝ lon
giore in eodem loco reſidentia aer infectus corru-
ptuſq̃ redderetur quę res in eorũ corporibus vari
as cauſaret ęgritudines quęquidẽ eorũ ratio nõ ma
le ſumpta nobis viſa eſt Eorum diuitię ſũt varioꝝ
colorũ auium plumę aut in modũ lapillorum illoꝝ
quos vulgariter pater noſter vocitamus lamine ſi-
ue calculi quos ex piſcium oſſibus lapillis ve viridi
bus aut candidis faciunt & hos ornatus gratia ſibi
ad genas labia vel aures ſuſpendunt. Alia quoq̃ ſi
milia futilia & leuia pro diuitijs habẽt quę nos omĩ
no parui pendebamus. Cõmutatiõibus aut merci
monijs in vendendo aut emendo nullis vtunẽ qui
bus ſatis eſt quod natura ſponte ſua propinat Au
rum vniones iocalia cęteraq̃ ſimilia quę in hac Eu-
ropa pro diuitijs habemus nihil extimant ĩmo pę-
nitus ſpernunt nec habere curant. In dando ſic na-
turaliter iberaliſſimi ſunt vt nihil qnod ab eis ex-
petatur abnegent. Et quemadmodum in dando li-

beralesſunt ſic in petendo & accipiendo cupidiſſi
mi poſtꝙ̄ ſe cuiquam amicos exhibuerint. Maxi-
mum potiſſimumꝙ amicicię ſue ſignum in hoc per
hibent ꝙ tam vxores ꝙ̄ filias proprias amicis ſuis
pro libito habendas offerunt in qua re parens vter
ꝙ ſe longe honoratū iri exiſtimat cum natā eius &
ſi virginem ad concubitū ſuum quiſpiam dignatur
& abducit & in hoc ſuam inter ſe amiciam potiſſi-
mum cōciliant. Varijs in eoꝝ deceſſu multiꝙ mo-
dis exequijs vtuntur. Porro ſuos nōnulli defūctos
in humo cum aqua ſepeliūt & inhumant illis ad ca
put victualia ponentes quibus eos poſſe veſci &
alimentari putant nullum deinde ꝓpter eos alium
planctum aut alias cerimonias efficientes. Alij qui
buſdam in locis barbariſſimo atꝙ inhumaniſſimo
ſepeliendi vtuntur modo. Quippe cū eorum quē-
piam mortis momento proximum autumant illū
eius propinquiores in ſiluam ingentem quamdam
deferunt vbi eū in bombiceis retiaculis illis in qui-
bus dormitant impoſitum & recubantē ad duas
arbores in aera ſuſpendunt ac poſtmodum ductis
circa eū ſic ſuſpenſum vna tota die choreis irruente
iterim nocte ei aquā victūꝙ aliū ex q̊ quatuor aut
circiť dies viuere q̄at ad caput apponūt & deinde
ſic inibi ſolo pendēte relicto ad ſuas habitatiōes re
deūt quibus ita pactis ſi iſdē ęgrotus poſtea mādu
cet & bibat ac inde ad cōualeſcentiam ſanitatemꝙ

c ij

redeat & ad habitationē ꝓpriam remeet illū eius affines ac propinqui/cū maximis ſuſcipiūt cerimoniis At perpauci ſunt qui tā grande prętereant periculū cū eos ibidem nemo poſtea viſitet qui ſi tūc inibi forſan decedūt nullā aliam habent poſtea ſepulturā. Alios quoq꜄ complures barbaros habent ritus quos euitande ꝓlixitatis hic omittimus gratia. Diuerſis variiſq꜄ medicamībus in ſuis morbis & ęgritudinibus vtunē quę ſic a noſtris diſcrepant & diſcōueniunt vt miraremur haud parū qualiter inde quis euadere poſſet Nempe vt frequenti didicimus experientia cū eorū quempiā febricitare cōtigerit hora qua febris eum aſperius inquietat ipm in frigentiſſimā aquā immergūt & balneant poſtmodumq꜄ per duas horas circa ignem validū(donec plurimum caleſcat)currere & recurrere cogūt & poſtremo ad dormiendum deferunt quoquidem medicamento cōplures eorū ſanitati reſtitui vidimus.Dietis etiā(quibus tribus quatuor ve diebus abſq꜄ cibo & potu perſiſtunt)freqnentiſſimis vtunē. Sanguinē quoq꜄ ſibi perſepe cominuūt nō in brachiis(ſalua ala) ſed in lumbis & tibiarū pulpis. Seipſos etiam ad vomitū cū certis herbis quas in ore deferunt medicaminis gratia plerūq꜄ prouocant & multis aliis remediis antidotiſq꜄ vtunē quę longum dinumerare foret Multo ſanguine multoq꜄ flegmatico humore habundant cibariorū ſuorū

occaſiõe q̃ ex radicibus/fructibus/herbis/varijſq̧
piſcibus faciunt. Omni farris granorũq̧ aliorum ſe
mine carent Cõmunis vero eorum paſtus ſiue vi-
ctus arborea radix quedam eſt quã in farrinã ſatis
bonã cõminuunt & hanc radicem quidam eorum
iucha alij chambi alij vero ygnami vocitant. Alijs
carnibus/pręterq̧ hominũ per raro veſcunt̃ in qui
buſquidem hominũ carnibus vorandis ſic in huma
ni ſunt & inmanſueti vt in hoc omnẽ feralem om-
nem ve beſtialẽ modũ ſuperent. omnes eñ hoſtes
ſuos quos aut perimunt aut captos detinẽt tam vi
ros q̧ fæminas indiſtincte cum ea feritate degluti-
unt vt nihil ferum/nihil ve brutũ magis dici vel in
ſpici queat quoſquidẽ ſic eferos ĩmaneſq̧ fore / va
rijs in locis mihi frequentius contigit aſpexiſſe mi-
rantibus illis q̧ inimicos noſtros ſic quoq̧ nequa-
quam manducaremus. Et hoc pro certo maieſtas
veſtra regia teneat Eorꝫ cõſuetudines(quas pluri-
mas habent)ſic barbare ſunt vt hic nunc ſufficien-
ter ſatis enarrari nõ valeãt. Et qm̃ in meis hiſce bis
geminis nauigatõibus/tam varia diuerſaq̧ ac tam
a noſtris rebus & modis differẽtia perſpexi Idcir-
co libellũ quẽpiam (quẽ quattuor dietas ſiue qua-
tuor nauigationes appello)cõſcribere paraui con-
ſcripſiq̧ in quo maiorem rerũ a me viſarũ partẽ di
ſtincte ſatis/iuxta ingenioli mei tenuitatẽ /collegi.
Verũtamen non adhuc publicaui. In illo vero qm̃

c iij

om̃ia particulariter magis ac ſingillatim tangentur idcirco vniuerſalia hic ſolũmodo ꝓſequens ad na‑uigationem noſtrã priorem perficiendã a qua pau liſper digreſſus fueram iam redeo.

¶ IN HOC NAVIGII NOSTRI PRIMO Rdio notabil' cõmoditatis res/nõ vidimus idcirco(vt opinor)ꝙ eorꝫ linguã nõ capiebamus pręterꝙ nõnul‑lã auri denotantiã/quod nõnulla indicia in tellure illa eſſe monſtrabant. Heccine ꝟo tellus quo ad ſui ſitũ poſitionẽꝗ tam bona eſt vt vix melior queat. Cõcordauimus aũt vt illã derelinquẽtes lõgius na‑uigationẽ ꝓduceremus. Qua vnanimitate ſuſcep‑ta/nos dehinc aridã ipam collateraliter ſemꝑ ſectã‑tes necnõ gyros m̃ltos ſcalaſꝗ plures circũeuntes & interim cũ m̃ltis varijſꝗ locorꝫ illorũ incolis cõ‑ferentiã habentes /tandẽ certos poſt aliquot dies portui cuidã applicuimus/in quo nos grandi a periculo altitono ſpiritui cõplacuit eripere. Huius em̃ modi portũ ꝙ primũ intro greſſi fuimus populatio‑nẽ vnã eorꝫ hoc eſt pagũ aut villã ſuper aquas(vt Venetię)poſitã cõperimus/in qua ingẽtes.xx.edes aut circiter erãt in modũ campanarũ vt pretactum eſt effectę atꝗ ſuꝑ ligneis vallis ſolidis & fortibus firmiter fundatę/ prę quarũ porticibus leuaticij põ‑tes porrecti erant per quos ab altera ad alterã tam ꝙ per cõpactiſſimam ſtratã tranſitus erat. Igĩt hu‑iuſmodi populatõis incolę ꝙ primũ nos intuitu ita

ſunt magno propter nos timore affecti ſunt/q̄ꝑob-
rem ſuos confeſtim pontes omnes cõtra nos eleua
uerunt & ſeſe deinde in ſuis domibus abdiderunt
Quã rem ꝓſpectantibus nobis & haud parꝝ admi
rantibus ecce duodecim eorũ lintres vł circiter/ ſin
gulas ex ſolo arboris caudice cauatas(quo nauium
genere vtunt̃)ad nos interim per ęquor aduentare
conſpeximus/quorꝝ nauderi effigiem noſtrã habi
tũq; mirantes ac ſeſe circũ nos vndiq; recumferen
tes nos eminus aſpiciebãt.Quos nos quoq; ex ad
uerſo proſpicientes/plurima eis amicicię ſigna de-
dimus/quibus eos/vt ad nos intrepidi accederent/
exhortabamur/quod tñ efficere cõtẽpſerunt.Quã
rem nobis ꝑcipientibus mox ad eos remigare incę
pimus/ qui nequãq̄ nos pręſtolati ſũt quinymmo
oĩs cõfeſtim in terram fugerũt datis nobis interim
ſignis vt illos pauliſper expectaremus. Ipi em̃ extẽ
plo reuerſuri forent.Tumq; in montẽ quendã ꝓpe
rauerũt/a q̃ eductis bis-octo iuuencuł & ĩ lintribus
ſuis p̃fatis vna ſecũ aſſũptis mox v̾ſus nos regreſ-
ſi ſũt. Et poſt hęc ex iuuẽcuł ipis q̃tuor ĩ ſinguł na
uiũ nrãrꝝ poſuerũt/quê faciẽdi modũ noshaud parꝝ
admirati tũc fuimus/ꝓut vrã ſatis ꝑpẽdere p̃t ma-
ieſtas.Cęterũq; cũ lintribus ſuis p̃miſſis inť nos na
ueſq; nrãſ cõmixti ſũt & nobiſcũ ſic pacifice locuti
ſũt vt illos amicos nr̃os fideliſſimos eſſe reputare-
mus.Inťea v̾o ecce q̃q; ex domibuſ eorꝝ p̃mẽoratiſ

gens non modica per mare natitans aduentare ce-
pit quibus Ita aduenientibus & nauibus nr̄is iam
appropinquare incipientibus nec tn̄ proinde mali
quicq̄ adhuc ſuſpicaremur rurſū ad earūdē domo
rū eoꝝ fores/vetulas nōnullas cōſpeximus quę im
maniter vociferantes & coelū magnis clamoribus
implentes ſibimet/in magnę anxietatis indiciū pro
prios euellebāt capillos quę res magnā mali ſuſpe-
ctionem nobis tunc attulit Tumq̄ ſubito factū eſt
vt iuuencule ille quas in nr̄is impoſuerant nauibus
mox ī mare ꝓſilerent ac illi qui in lintribus erant ſe
ſe a nobis elongantes mox contra nos arcus ſuos
intenderent noſq̄ duriſſime ſagittarent. Qui vo
a domibus per mare natantes aduenïebant ſinguli
latentes in vndis lanceas ferebant ex quibus eorū
proditionē cognouimus Et tum nō ſolum noſmet
magnanimiter defendere verū etiam illos grauiter
offendere incepimus Ita vt plures eorum faſellos
cum ſtrage eorū nō parua perfregerimus & pęni-
tus in ponto ſubmerſerimus ꝓpter quod reliquis
faſelis ſuis cū damno eorū maximo relictis per ma-
re natantes omnes in terram fugerunt inter emptis
ex eis.xx.vel circiter vulneratis vo pluribus & ex
noſtris quicq̄ dumtaxat leſis qui omnes ex dei gra
tia incolumitati reſtituti ſūt Comprehēdimus autē
& tunc ex pretactis iuuenculis duas & viros tres
ac dehinc domos eoꝝ viſitauimus & in illas introi

uimus veꝝ ĩ eis quitquã(niſi vetulas duas et egro-
tantem virũ vnicũ)non inuenimus.quaſquidẽ eo-
rum domos igni ſuccendere nõ voluimus ob id ꝗ
cõſcientię ſcrupulũ hoc ipſum eſſe formidabamus
Poſt hęc antem ad naues noſtras cũ prętactis ca-
ptiuis quinqꝫ remeauimus & eoſdẽ captiuos/prę-
terqꝫ iuuenculas ipſas/in compedibus ferreis alliga
uimus Eedẽ ꝑo iuuencule captiuoꝝqꝫ viroꝝ vnus
peruenienti nocte a nobis ſubtiliſſime euaſcrũt his
itaqꝫ peractis. Sequenti die concordauimus vt re-
licto portu illo longius ſecundũ collem procedere
mus percurſiſqꝫ.lxxx.fere leucis gentem aliã quam
dam cõperimus lingua & conuerſationẽ pẽnitus a
priore diuerſam Cõuenimuſqꝫ vt claſſem inibi no
ſtram anchoraremus & deinde in terram ipam/cũ
nauiculis noſtris accederemus. Vidimus autẽ tunc
ad littus in plaga gẽtiũ turbam.iiij.M. perſonarũ
vel circiter exiſtere qui cũ nos appropriare perſen
ſerunt nequaqꝫ nos pręſtolati ſunt quinymmo cun
ctis quę habebant relictis omnes in ſiluas & nemo
ra diffugerũt Tum vero in terrã proſiliẽtes/& viã
vnam in ſiluas tendentẽ /ꝗtus eſt baliſtę iactus /ꝑ
ambulantes mox tentoria plura inuenimus quę ibi
dem ad piſcandũ gens illa tetenderat & in illis co-
pioſos ad de coquendas epulas ſuas ignes accende
rat/acꝑfecto beſtias ac piſces variaꝝ ſpecierũ piſces
iam aſſabat Vidimus autẽ inibi certũ aſſari animal

quod erat(demptis alis quibus carebat)ſerpenti ſi millimū tamq̄3 brutū ac ſilueſtre apparebat vt eius nō modicū miraremur feritatē. Nobis vero per eadem tentoria longius ꝓgredientibus plurimos huiuſcemodi ſerpētes viuos inuenimus qui ligatis pedibus ora quoq̄3 finibus ligata ne eadē aperire poſſent habebāt/ꝓut de canibus aut feris alijs ne mordere queant effici ſolet. Aſpectū tam ferū eadē prę ſeferūt animalia vt nos illa venenoſa putantes nullatenus auderemus cōtingere. Caprcolis in magnitudine brachio vero cū medio in longitudine ęqualia ſunt. Pedes longos materialeſq̄3 multū ac fortibus vngulis armatos necnon & diſcolorē pellē diuerſiſſimā habēt/roſtrūq̄3 ac faciē veri ſerpētis geſtant/a quorꝫ naribus vſq̄3 ad extremā caudam ſeta quedā per tergū ſic protendit̃ vt animalia illa veros ſerpentes eſſe iudicaremus/& nihilominus eis gens p̃fata veſcit̃. Panē ſuū gēs eadem ex piſcibus quos in mari piſcant̃ efficiūt. Primū eni piſciculos ipſos inferuentl aqua aliquantiſper excoquūt. Deinde vero contundunt & cōpiſtant & in panes cō glutinant q̄s ſuper prunas inſuper torrēt & tandē inde poſtea manducāt/ hoſquidē panes ꝓbātes q̄3 bonos eſſe repimus. Alia quoq̄3 q̄3mlta eſculēta cibariaq̄3 tam in fructibus q̄3 in varijs radicibus retinent q̄ longū enumerare foret. Cum aūt a ſiluis ad q̄s aufugerāt nō redirēt nihil de rebus eorꝫ(vt am

plius de nobis ſecuri fierēt) auferre voluimus qui-nymmo in eiſdē eorꝝ tentorijs ꝑmlta de reculis noſtris in locis q̄ perpēdere poſſent derelinquētes ad naues nr̄as ſub noctē repedauimus. Sequenti ꝟo die cū ex oriri titan inciperet infinitā in littore gentē exiſtere ꝑcępimus ad q̄s in terrā tūc acceſſimus. Et q̄ꝑuis ſe nr̄i timidos oſtēderēt ſeipos tn̄ iter nos permiſcuerūt & nobiſcū practicare ac cōuerſari cū ſecuritate cęperūt amicos nr̄os ſe plurimū fore per ſimulantes/inſinuanteſq̄ꝫ illic habitatiōes eorꝝ non eſſe/verꝝ q̄ꝫ piſcandi gr̄a aduenerāt. Et idcirco rogitātes vt ad eorꝝ pagos cū eis accederemus ipi etem nos tamq̄ꝫ amicos recipere vellent et hāc quidē de nobis cōcęperāt amiciciā captiuorꝝ duorꝝ illorꝝ (q̄s tenebamus) occaſiōe/qui eorꝝ inimici erāt. Viſa āt eorꝝ magna rogādi importunitate cōcordauimus. xxiij. ex nobis cū illꝭ i bono apꝑatu cū ſtabili mente (ſi cogeret neceſſitas) oēs ſtręnue mori Cū itaq̄ꝫ nobiſcū per tres extitiſſent dies & tres cū eis ꝑ plagā terrāq̄ꝫ illā exceſſiſſemus leucas/ad pagūvnū nouē dumtaxat domorꝝ venimus vbi cū tot tamq̄ꝫ barbaris cerimonijs ab eis ſuſcepti fuimus vt ſcribere penna nōvaleat/vtputa cū choreis & cāticis ac plāctibus hilaritate & lęticia mixtis/necnō cū ferculꝭ cibarijſq̄ꝫ mltis. Et ibidē nocte illa requieuimus vbi ꝓprias vxores ſuas nobis cū oī ꝓdigalitate obtulerūt/q̄ quidē nos ſic iportūe ſolicitabāt vt vix eiſdē

reſiſtere ſufficeremus poſtq̄ aūt illic nocte vna cū media die perſtitimus/ingēs ad mirabilq́ pp̄ls abſq̄ cūctatiōe ſtuporeq́ ad nos inſpiciēdos aduenit q̄rꝝ ſeniores nos q̄q́ rogabāt vt ſecū ad alios eorꝝ pagos(qui lōgius in terra erāt)cōmearemus quod et quidē eis ānuimus Hic dictu facile nō ē q̄tos ipi nobis īpēderīt honores Fuimus aūt apud q̄mſtas eorꝝ populatōes/per ītegros nouē dies cū ipis euntes ob quod nobis nr̄i q̄ in nauibus remāſerāt retulerīt ſocij ſe idcirco plerūq́ ī anxietate timoreq́ nō miniō extitiſſe. Nobis aūt bis nouē leucis aut circiter ī eorū terra exiſtētibus ad naues nr̄as repedare propoſuimus Et quidē noſtro in regreſſu tam copioſa ex eis virorū ac mulierū multitudo accurrit qui nos vſq́ ad mare proſecuti ſunt/vt hoc ipſum mirabile foret. Cumq́ noſtri quempiā ex itinere fatigatū iri cōtingeret ipſi nos ſubleuabāt & in ſuis retiaculis ī quibus dormitāt ſtudioſiſſime ſubuehebant. In tranſitu quoq́ fluminū quę apud eos plurima ſunt & maxima/ſic nos cum ſuis artificijs ſecure tranſmittebāt vt nulla vſq́ pericula pertimeſcerimus. Plurimi etiā eorū nos comitabanī rerū ſuarū onuſti/quas nobis/dederāt illas in retiaculis illis quibus dormiūt vectantes plumaria videlicet prędītia necnō arcus multos/ſagittaſq́ multas/ ac infinitos diuerſorū colorum pſitacos Alij quoq́ complures ſupellectilem ſuā totā ferentes animalia etiā

fortunatũ ſe fœlicemq́ꝫ putabat qui in tranſmean-
dis aquis nos in collo dorſo ve ſuo trãſuectare po-
terat Quãprimũ autẽ ad mare pertigimus & faſe-
los noſtros conſcendere voluimus in ipſo faſelorũ
noſtrorũ aſcenſu tanta ipſorum nos cõmitantiũ et
nobiſcũ aſcendere cõcertantiũ ac naues noſtras vi
dere cõcupiſcentiũ preſſura fuit vt noſtri Idem faſe
li pęne pre pondere ſubmergerent/in ipſis autẽ no
ſtris eiſdem faſelis recepimus ex eis nobiſcũ quot
quot potuimus ac eos ad naues noſtras vſq́ꝫ per-
duximus Tanti etiam illorũ per mare natantes &
vna nos cõcomitantes aduenerũt vt tot aduenta-
re moleſtiuſcule ferremus cũ ſiquidẽ pluresq́ꝫ mil-
le in noſtras naues licet nudi & inermes introiuiſ-
ſent/apparatum artificiũq́ꝫ noſtrũ necnõ & nauiũ
ipſarũ magnitudinem mirantes Aſt tunc quiddam
riſu dignũ accidit Nam cũ machinarꝫ/tormentorũ
q́ꝫ bellicorũ noſtrorũ quedã exonerare cõcupere-
mus et ꝓpter hoc(impoſito igne)machinę ipſę hor
ridiſſime tenuiſſent pars illorũ maxima(audito hu
iuſcemodi tonitruo)ſeſe in mare natitans percipi-
tanit veluti ſolite ſunt rane in ripa ſidẽtes quę ſi for
taſſis tumultuoſum quitquã audiunt ſeſe in ꝓfun-
dum luti latitaturę immergũt /quemadmodum &
gens illa tunc fecerunt illiq́ꝫ eorũ qui ad naues au-
fugerant(ſic tunc perterriti fuerũt vt nos facti no-
ſtri noſmet rephenderemus. Verũ illos mox ſecu-

ros eſſe fecimus nec amplius ſtupidos eſſe permiſi
mus inſinuantes eis ꝙ cū talibus armis hoſtes no-
ſtros perimeremus. Poſtq̃ aūt illos illa tota die in
nauibus nr̄is feſtiuę tractauimus ipſos a nobis abi
turos eſſe monuimus qm̄ ſeq̄nti nocte nos ab hinc
abſcedere cupiebamus. Quo audito/ipi cū ſumma
amicicia beneuolentiaq; mox a nobis egreſſi ſunt.
In hac gente eorūq; terra q̃multos eoꝶ ritus vidi
cognouiq; in quibus hic diutius imorari nō cupio
Cum poſtea noſſe veſtra queat maieſtas qualiter
in quauis nauigationū harꝶ mearū magis admiran-
da annotatuq; digniora cōſcripſerim ac in libellum
vnū ſtilo geographico collegerem quē libellū qua-
tuor dietas intitulaui & in quo ſingula particulariť
& minutim notaui ſed hactenus a me non emiſi ob
id ꝙ illū adhuc reuiſere collationareq; mihi neceſſe
eſt Terra illa gente multa populoſa eſt ac multis di
uerſiſq; animalibus & noſtris pauciſſime ſimilibus
vndiq; denſiſſima. Dēptis leonibus vrſis ceruis ſui
bus capreoliſq; & dāmis quę & quidē deformita-
tem quādā a noſtris retinent equis ac mulis aſiniſ-
q; & canibus. ac omni minuto pecore (vt ſunt oues
& ſimilia) necnō & vaccinis armētis penitus carēt/
verūtamen alijs q̃ plurimis variorū generū anima
libus (quę nō facile dixerim) habundantes ſunt ſed
tamen omnia ſilueſtria ſunt quibus in ſuis agendis
minīe vtunť. Quid plura? Hij tot tantiſq; diuerſo-

rum modorũ ac colorũ pennarũq; alitibus fecũdi ſunt vt id ſit viſu enarratuq; mirabile regio ſiqui⸗dem illa multum amena fructiferaq; eſt/ſiluis ac ne moribus maximis plena quæ omni tempore virẽt nec eorum vnq̃ folia fluunt. Fructus etiam innu⸗merabiles & noſtris omnino diſſimiles habent hec cine tellus in torrida zona ſita eſt directe ſub para⸗lello qui cancri tropicũ deſcribit vñ polus orizon⸗tis eiuſdẽ ſe.xxiij.gradibus eleuat in fine climatis ſe cundi Nobis aũt inibi exiſtentibus nos cõtẽplatũ populus multus aduenit effigiem albedinemq; no ſtram mirantes quibus vnde veniremus ſciſcitanti bus e cœlo inuiſende terre gratia nos deſcendiſſe reſpondimus quod & vtiq; ipſi credebãt in hac tel lure baptiſteria fonteſuę ſacros plures inſtituimus in quibus eorum infiniti ſeipſos baptiſari fecerunt ſe eorũ lingua charaibi hoc eſt magnę ſapientię vi⸗ros vocantes Et prouincia ipſa Parias ab ipſis nun cupata eſt .Poſtea aũt portũ illum terramq; dere⸗linquẽtes ac ſecundũ collẽ tranſnauigantes & ter ram ipſam viſu ſemper ſequentes.Dccc.lxx.leucas a portu illo percurrimus facientes gyros circuituſ⸗q; interim multos & cum gentibus multis conuer ſantes practicanteſq;.Vbi in pleriſq; locis aurũ(ſed nõ in grandi copia)emimus cũ nobis terras illas re petire & ſi i eis aurũ foret tũc ſufficeret cognoſcere Et quia tunc.xiij.iam menſibus in nauigationę nr̃a

perſtiteramus et naualia nr̃a apparatuſq̃ noſtri toti pene conſumpti erant homineſq̃ labore perfracti Cõmunem inter nos de reſtaurandis nauiculis noſtris quę aquã vndiq̃ recipiebant & repetunda hyſpania iniuimus cõcordiam in qua dum perſiſteremus vnanimitatę prope portũ vnũ eramus totius orbis optimũ in quem cũ nauibus noſtris intro euntes gẽtem ibidẽ infinitã inuenimus quę nos cũ magna ſuſcepit amicicia in terra autẽ illa nauiculã vnã cum reliquis nauiculis noſtris ac doliјs nouam fabricauimus ipſaſq̃ machinas noſtras ac tormenta bellica quę in aquis vndiq̃ pęne peribant in terram ſuſcepimus noſtraſq̃ naues ab eis exonerauimus & poſt hęc in terrã traximus et refecimus correximuſq̃ & pęnitus reparauimus. In qua re eiuſdem telluris incole nõ paruũ nobis adiuuamen exhibuere quinymmo nobis de ſuis victualibus ex affectu largiti ſpontę ſua fuere propter quod inibi per pauca de noſtris cõſumpſimus quãquidẽ rem ingenti pro beneplacito duximus cum ſatis tenuia tunc teneremus cum quibus hyſpaniam noſtram nõ (niſi indigentes) repetere potuiſſemus. In portu aũt illo. xxxvіј. diebus perſtitimus frequentius ad populationes eorũ cum eis euntes vbi ſinguli nobis non paruum exhibebant honorem. Nobis aũt portum eundem exire & nauigationẽ noſtrã reflectere concupiſcentibus conqueſti ſunt illi gentem

quamdã valde ferocẽ & eis infeſtam exiſtere/qui certo anni tempore per viam maris in ipſam eorũ terrã per inſidias ingreſſi nunc ꝓditorie/nũc ꝑ vim ꝗ̃multos eorũ interimerent manducarentq́ʒ dein-de. Alios vᵒ in ſuã terrã ſuaſq́ʒ domos captiuatos ducẽrent/contra quos ipi ſe vix defendere poſſent nobis inſinuantes gentẽ illam quamdã inhabitare inſulã quę ĩ mari leucis centũ aut circiter erat. Quã rem ipſi nobis cũ tanto affectu ac querimonia com memorauerũt vt eis ex condolentia magna crede-remus/ꝓmitteremuſq́ʒ vt de tantis eos vindicare-mus iniurꝭs/ꝓpter quod illi lœtantes nõ parũ effe cti/ ſeſe nobiſcum venturos ſponte ſua propria ob tulerũt/quod plures ob cauſas acceptare recuſaui-mus demptis ſeptem q̇ꝰos data conditione recępi mus vt ſoli in ſuis lintribus ĩ propria remearẽt/ qm̃ reducendorũ eorũ curã ſuſcipere nequaquã inten-debamus cũi conditioni ipſi ꝗ̃gratanter acquieue rũt. Et ita illos amicos noſtros plurimũ effectos de relinquẽtes ab eis abceſſimus. Reſtauratis aũt repa ratiſq́ʒ naualibus noſtris/ſeptẽ per gyrũ maris(ven to inť grecũ & leuantẽ nos ducente) nauigauimus dies Poſt quos plurimis obuiauimus inſulis quarũ quidẽ alię habitatę alię vᵒ deſertę erãt. Harũ igitur vni tandẽ appropinquãtes & naues noſtras inibi ſiſtere facientes/vidimus ibidem ꝗ̃maximũ gen-tis aceruũ qui inſulam illã Iry nuncuparent quibus

d

proſpectis & nauiculis phaſeliſq; noſtris viris vali
dis & machinis tribus ſtipatis terrę eidem vicinius
appropiquãtes.iiij.C.viros cũ mulieribus q̃ʒmltis
iuxta littus eſſe conſpeximus qui vt /de prioribus.
habitũ eſt oĩs nudi meantes/corpe ſtrenuo erãt/
necnõ bellicoſi plurimũ validiq; apparebant/cum
ſiquidẽ oĩs armis ſuis arcubus videlicet & ſagit-
tis lanceiſq; armati eſſẽt/ quorum quoq; cõplures
parmas etiã q̃drataue ſcuta gerebãt qbus ſic opor
tune ſeſe p̃muniebãt vt eos ĩ iaculãdis ſagittis ſuis
in aliquo nõ impedirẽt. Cumq; cũ phaſelis noſtris
terrę ipſi q̃tus eſt ſagittę volatus appropiaſſemus
oĩs citius in mare ꝓſilierunt & infinitis emiſſis ſa-
gittis ſeſe contra nos ſtrenue(ne in terrã deſcende-
re poſſemus)defendere occeperẽt. Oĩs vero ꝑ cor
pus diuerſis coloribus depicti & varijs volucrũ pẽ
nis ornati erant/quos hij qui nobiſcũ venerãt aſpi-
cientes illos ad prçliandũ paratos eſſe quotieſcun-
q; ſic picti aut auium plumis ornati ſunt nobis inſi
nuerũt.Intantũ aũt introitũ terrę nobis impedierẽt
vt ſaxiuomas machinas noſtras in eos coacti fueri
mus emittere/quarꝫ audito tumultu impetuq; viſo
necnõ ex eis pleriſq; in terrã mortuis decidiſſe pro
ſpectis/oĩs interrã ſeſe receperunt. Tumq; facto
inter nos conſilio.xlij.de nobis in terrã poſt eos cõ
cordauimus exilire & aduerſus eos magno animo

pugnare quod & quidē fęcimus. Nā tū aduerſum illos in terram cū armis noſtris proſiluimus / cōtra q̄ illi ſic ſeſe nobis opposuerīt vt duabus ferme horis cōtinuū inuicē geſſerimus bellū/pter id q̄ de eis magnā faceremus victoriam demptis eorū perpaucis quos baliſtarij colubrinarijq́ noſtri ſuis interemerunt telis quod idcirco ita effectū ē quia ſeipſos a nobis ac lāceis enſibuſq́ noſtris ſubtiliter ſubtrahebāt. Verūtamen tanta demū in eos incurrimus violentia vt illos cū gladijs mucronibuſq́ noſtris cominus attingeremus. Quoſquidē cū pſenſiſſent omēs in fugā per ſiluas & nemora conuerſi ſunt/ac nos campi victores (interfectis ex eis vulneratiſq́ plurimis) deſeruerunt. Hos aūt pro die illa longiore fuga nequaquā inſequi voluimus/ob id q̄ fatigati nimiū tūc eſſemus quinpotius ad naues nr̄as cum tanta ſeptem illorum quę nobiſcum venerant remeauimus lætitia vt tantum in ſe gaudium vix ipſi ſuſcipe poſſent. Sequēti aūt aduētāte die vidimus per inſulam ipſam copioſam gentium appropinquare cateruam cornibus inſtrumentiſq́ alijs quibus in bellis vtuntur buccinantem/qui & quoque depicti omnes ac varijs volucrū plumis ornati erant. Ita vt iutueri mirabile foret quibus percęptis ex inito rurſū int̄ nos deliberauimus cōſilio vt ſi gens hęc nobis inimicicias pararet/noſmet om̄s

d ij

in vnū cōgregaremus videremuſq; mutuo ſemper ac interim ſatageremus vt amicos nobis illos effi-ceremus / quibus amiciciā noſtrā nō recipientibus illos quaſi hoſtes tractaremus / ac quotquot ex eis cōprehendere valeremus ſeruos noſtros ac manci pia perpetua faceremus / & tunc armatiores vt po tuimus circa plagā ipſam ī gyrū nos collegimus. Il-li vero (vt puto prę machinarū noſtrarū ſtupore) nos in terram tunc minime ꝓhibuerunt exilere. Ex iuimus igitur in eos in terram quadriſariam diuiſi. lvij. viri ſinguli decurionē ſuū ſequentes / & cū eis longū manuale geſſimus bellum. Verūtamen poſt diuturnam pugnā plurimūq; certamen necnō in-teremptos ex eis multos / omnes in fugā coegimus & ad vſq; populationē eorum vnam proſecuti fui mus vbi comprehenſis ex eis. xxv. captiuis eandē eorum populationē igni cōbuſſimus & inſuper ad naues noſtras cū ipſis. xxv. captiuis repedauimus interfectis ex eadem gente vulneratiſq; plurimis / ex nr̄is aūt interēpto dūtaxat vno ſed vulneratis. xxij. qui oēs ex dei adiutorio ſanitatē recuperaue-rūt. Cęterū aūt recurſu ī patriā p nos deliberato or dinatoq; viri ſeptem illi qui nobiſcū illuc venerant quorū quinq; in pręmiſſo bello vulnerati extiterāt phaſelo vno in inſula illa arrepto cū captiuis ſeptē (quos illis tribuimus) tres videlicet viros & quatu or mulieres in terram ſuā cū gaudio magno et ma-

gna viriũ noſtrarũ admiratione regreſſi ſũt. Noſq; hyſpanię viam ſequentes Caliciũ tandem repetiui mus portũ cum. CC.xxij.captiuatis perſonis.xv. Octobris die Anno dñi. M.ccccLxxxxix. Vbi lętiſſi me ſuſcępti fuimus/ac vbi eoſdẽ captiuos noſtros vendidimus. Et hęc ſunt quę in hac nauigatiõe no⸗ ſtra priore annotatu digniora cõſpeximus.

De ſecundarię nauigatiõis curſu

q VANTVM AD SECVNDARIE nauigationis curſum & ea quę in illa me moratu digna conſpexi /diceť in ſequen tibus. Eandem igiť inchoantes nauigatio nem Calicium exiuimus portũ Anno dñi M.cccc lxxxix. Maij die. Quo exitu facto nos curſum no⸗ ſtrum Campiuiridis ad inſulas arripientes necnõ ad inſularum magnę Canarię viſum tranſabeun⸗ tes in tantũ nauigauimus vt inſulę cuidam quę ig⸗ nis inſula diciť applicaremus/vbi facta nobis de li⸗ gnis & aqua ꝓuiſione & nauigatione noſtra rur⸗ ſum ꝑ Lebecciũ vẽtũ incępta eſt. Poſt enauigatos xix. dies terrã quãdã nouã tandẽ tenuimus/quam quidẽ firmã exiſtere cenſuimus cõtra illã de qua fa cta in ſuperioribus mẽtio eſt/& quę quidẽ terra in zona torrida extra lineam ęquinoctialem ad partẽ Auſtri ſita ẽ ſupra quã meridionalis polus ſe.v.ex

d iij

altat gradibus extra quodcunq̃ clima diſtatq̃ ea/
dem terra a pręnominatis inſulis vt per Lebeccium
ventū cōſtabat leucis.cccccc.In qua terra dies cū no
ctibus ęquales.xxvij.Iunij cum ſol in cancri tropi/
co eſt exiſtere reperimus .Eandē terrā in aquis oī/
no ſubmerſam necnon magnis fluminibus ꝑfuſam
eſſe inuenimus/quę et quidem ſemet plurimū viri/
dem et procęras altiſſimaſq̃ arbores habentē mon
ſtrabat vnde neminē in illa eſſe tunc percępimus.
Tum vero cōſtitimus & claſſem noſtrā anchoraui
mus ſolutis nonnullis phaſelis cū quibus.in terram
ipſam accedere tentauimus.Porro nos aditum in il
lam querētes & circū eam ſępius gyrantes ipſam vt
prętactū eſt ſic fluminū vndis vbiq̃ perfuſam in/
uenimus vt nuſq̃ locus eſſet qui maximis aquis
nō immadeſceret.Vidimus tñ interim per flumina
ipſa ſigna q̃ꝑmulta quemadmodū ipſa eadem tellus
inhabitata eſſet & incolis mltis fęcunda.At qm̄ ea
dē ſigna cōſideraturi in ipſam deſcendere nequie/
bamus/ad naues nr̄as reuerti cōcordauimus quod
& quidē fęcimus.Quibus ab hinc exanchoratis/
poſtea int̃ Leuantē & Seroccū ventū/ collateralit̃
ſecundū terram(ſic ſpirante vento) nauigauimus/
pertentantes ſępius interim pluribus q̃.xl. duranti
bus leucis ſi in ipſam penetrare inſulam valeremus
Qui labor oīs inanis extitit. Cū ſiquidē illo in late
re maris fluxū qui a Serocco ad Magiſtralē abibat
ſic violentū cōpererimus vt idem mare ſe nauigabi

le nō prẹberet. Quibus cognitis incōuenientibus conſilio facto cōuenimus/vt nauigiū noſtrū p̄ mare ad Magiſtralē reflecteremus. Tumq̧ ſecūdū terram ipſam intātū nauigauimus vt tandē portui vni applicaremus/ qui belliſſimā inſulam belliſſimūq̧ ſinū quendam in eius ingreſſu tenebat / ſupra quē nobis nauigantibus vt in illū introire poſſemus inmenſam in inſula ipſa gentiū turbam a mari quatuor leucis aut circiter diſtātē vidimus. Cuius rei gr̄a lętati nō parū extitimus. Igit̄ paratis nauiculis nr̄is vt in eandē inſulā vaderemus lintrē quādā in qua p̄ſonę complures erant ex alto mari venire vidimus ꝓpter quod tūc couenimus vt eis inuaſis ipſos cōprẹhenderemus. Et tūc in illos nauigare in gyrum (ne euadere poſſent) circūdare occępimus/ quibus ſua quoq̧ vice nitentibus vidimus illos (aura temperata manēte) remis ſuis oībus ſurſum erectis quaſi firmos ac reſiſtentes ſe ſignificare velle/ quā rē ſic idcirco illos efficere putauimus vt inde nos in admirationem cōuerterēt. Cū v̄o ſibi nos cominus appinq̄re cognouiſſent remis ſuis ī aquā cōuerſis terrā v̄ſus remigare īceper̄. Attn̄ nobiſcū carbaſū vnā xlv. doliorū volatu celerrimū educebamus/ quę tūc tali nauigio delata eſt vt ſubito ventū ſup̄ eos obtineret. Cumq̧ irruendi in illos adueniſſet cōmoditas ipſi ſeſe apparatūq̧ ſuū in phaſelo ſuo ordinate ſpargētes/ ſe quoq̧ ad nauigandū accinxer̄t. Itaq̧ cū eos prẹteriȷ̄ſſemus/ ipi fugere conati ſūt. At nos

d iiij

nõnullis tunc expeditis phaſelis/validis viris ſtipa tis illos tunc cõprehendere putantes mox in eos in currimus contra q̃s bis geminis fere horis / nobis nitentibus/niſi carbaſus noſtra quę curſu eos prę terierat rurſum ſuper eos reuerſa fuiſſet/illos peni tus amittebamus. Cum vero ipſi ſe eiſdem noſtris phaſelis carbaſoq; vndiq; conſtrictos eſſe perſpice rent oĩs q̃ circit. xx. erãt & a terra duabus fere leu cis diſtabãt/in mare ſaltu ꝓſilierunt. Quos nos cũ phaſelis noſtris tota ꝓſequentes die/nullos ex eis niſi tantumodo duos pręhẽdere potuimus alijs oĩ bus in terram ſaluis abeuntibus. In lintre autẽ eorũ quam deſeruerant bis gemini iuuenes extabant nõ de eorum gente geniti ſed quos in tellure aliena ra puerãt/quorũ ſingulis ex recenti vulnere virilia ab ſciderant/quę res admirationẽ nõ paruam nobis at tulit. Hos autem cũ in noſtras ſuſcępiſſemus naui culas nutibus nobis inſinuarunt quemadmodũ illi eos ab ipſis manducandos abducerent/indicantes interim quod gẽs hęc tã effera & crudelis/hũanarũ carniũ comeſtrix Cambali nũcuparet. Poſtea aũt nos ipſam eorũ lintrem nobiſcum trahentes/& cũ nauiculis noſtris curſum eorũ terrã verſus arripien tes parũper interim cõſtitimus & naues nr̃as me dia tantũ leuca a plaga illa diſtãtes anchorauimus/ quam cũ populũ plurimũ oberrare vidiſſemus in illam cum ipſis nauiculis noſtris ſubito properaui

mus ductis nobiſcum duobus illis quos in lintre a nobis inuaſa cõprehenderamus. Quã primũ autẽ terram ipſam pede contigimus oms trepidi & ſeipſos abdituri in vicinas nemorũ latebras diffugerunt. Tum vero vno ex illis quos prehenderamus abire permiſſo & plurimis illi amicicię ſignis necnõ nolis cymbalis / ac ſpeculis pleriſq; datis / diximus ei ne ꝓpter nos cęteri qui aufugerant expaueſcerent / qm̃ eorũ amicos eſſe plurimum cupiebamus / qui abiens iuſſa noſtra ſolerter impleuit gente illa tota .cccc. videlicet fere viris / cum fœminis multis a ſiluis ſecũ ad nos eductis. Qui inermes ad nos vbi cum nauiculis noſtris eramus omnes venerunt / & cũ quibus tũc amiciciam bonã firmauimus reſtituto quoq; eis alio quem captiuũ tenebamus & pariter eorum lintrem quam inuaſeramus p nauiũ noſtrarũ ſocios apud quos erat eis reſtitui mandauimus. Porro hęc eorũ linter quę ex ſolo arboris trunco cauata & multũ ſubtiliter effecta fuerat / lõga .xxvi. paſſibus et lata duobus brachijs erat. Hãc cũ a nobis recuperaſſent & tuto ĩ loco fluminis repoſuiſſent oms a nobis repente fugerunt nec nobiſcum amplius conuerſari voluerunt. Quo tam barbaro facto comperto illos malæ fidei malęq; conditionis exiſtere cogauouimus. Apud eos aurꝫ dũtaxat pauculũ quod ex auribus geſtabant vidimus. Itaq; plaga illa relicta & ſecundum eam nauigatis /

lxxx. circiter leucis ſtationē quandā nauiculis tutā reperimus/in quam introeūtes tantas inibi cōperimus gētes vt id mirabile foret. Cū qbus facta amicicia iuimus deinde cū eis ad plures eorꝫ pagos vbi mſtū ſecure mſtūqꝫ honeſte ab eis ſuſcępti fuimus & ab eis iterim. ccccc. vniones vnica nola emimus cum auro modico quod eis ex gratia cōtulimus. In hac terra vinū ex fructibus ſemētibuſqꝫ expreſſum vt ciceram ceruiſiamue albam et rubentē bibūt/melius aūt ex myrre pomis valde bonis cōfectū erat ex quibus cū multis qꝫ bonis alijs fructibus guſtui ſapidis & corpori ſalubribus habūdanter comedimus/ꝑpterea qꝫ tēpeſtiue illuc aduenenamus. Hęc eadē inſula eorꝫ rebus ſuppellectiliue qꝫ multū habundans eſt/genſqꝫ ipſa bonę cōuerſationis & maloris pacificētię eſt qꝫ vſqꝫ alibi repererimus aliā. In hoc portu. xvij. diebus cū ingenti placito perſtitimus venientibus quotidie ad nos populis mſtis nos effigiemqꝫ noſtrā & albedinem necnō veſtimenta armaqꝫ noſtra & nauiū noſtrarū magnitudinē admirantibus. Hij etiā nobis gentem quandā eis infeſtam occidentę verſus exiſtere retulerunt/quę gens infinitā habebant vnionum quantitatē/qt qꝫ quos ipſi habebant vniones eiſdē inimicis ſuis in belligerationibus aduerſus eos habitis abſtulerāt nos qꝫ & queadmodū illos piſcarent & queadmodū naſcerent edocentes/quorū dicta vera ꝑfecto eſſe co

gnouimus ꝓut et maieſtas vr̃a poſthęc ampliuſ in
telligere poterit. Relicto aũt portu illo & ſecundũ
plagã eandẽ in quã cõtinue gentes affluere ꝓſpicie
bamus curſu noſtro ꝓducto portũ quendã aliũ re
ficiẽdę vnius nauiculę noſtrę gr̃a/in quo gẽtẽ mul
tã eſſe cõperimus/cũ quibus nec vi nec amicicia cõ
uerſationẽ obtinere valuimus/illis ſi qñꝙ in terrã
cũ nauiculis noſtris deſcenderemus ſe cõtra aſpere
defendentibus/& ſi qñꝙ nos ſuſtinere nõ valerẽt
in ſiluas aufugientibus/& nos nequaꝙ expectanti
bus/quoꝝ tantã barbariẽ nos cognoſcentes ab eis
exhinc diſceſſimus. Tuncꝙ inter nauigandũ inſulã
quandã in mari leucis a terra.xv. diſtantẽ vidimus
quam ſi in ea populus quiſpiã eſſet inuiſere cõcor
dauimus. In illam igit̃ accelerantes quandã inibi in
uenimus gentem/quę oĩm beſtialiſſima ſimpliciſſi
maꝙ/ omniũ quoꝙ gratioſiſſima benigniſſimaꝙ
erat/cuiuſquidẽ gentis ritus et mores eiuſmodi ſũt.

De eiuſdem gentis ritu & moribus.

hII VVLTV AC GESTV CORPO
ris brutales admodum extant/ ſinguliꝙ
maxillas herba quadã viridi ĩtrorſum re
plętas habebãt/quã pecudum inſtar vſꝙ rumina
bant/ita vt vix quicꝙ̃ eloqui poſſent/quorũ quo
ꝙ ſinguli ex collo puſillas ſiccataſꝙ cucurbitas du
as/alteram earum herba ipſa quam in ore tenebãt/
alteram vero ex ipſis farina quadam albida gipſo

mutuo ſimili plenam gerebant/habito bacillo quodam quē in ore ſuo madefactū maſticatum qꝫ ſępius in cucurbitam farrina repletā mittebant/& deinde cum eo de eadem farrina extrahebāt/ quam ſibi poſt hęc in ore vtrumqꝫ ponebant/herbam ipſam quā in ore geſtabant eadē farrina reſpergitādo/ & hoc frequentiſſime paulatimqꝫ efficiebāt/quā rem nos admirati/illius cauſam ſecretūqꝫ/aut cur ita facerēt ſatis nequiuinus cōpręhēdere· Heccine gens (vt experimento didicimus)ad nos adeo familiariter aduenit/ac ſi nobiſcū ſepius antea negociati fuiſſent & longęuā amiciciā habuiſſent. Nobis autē per plagam ipſam cū eis ambulantibus colloquentibuſqꝫ & interim recentem aquam bibere deſiderantibus/ipſi per ſigna ſe talibus aquis penitus carere inſinuantes vltro de herba farinaqꝫ quam in ore geſtabant offerebant/propter quod regionem eandem aquis deficientem qꝫ qꝫ vt ſitim ſubleuarent ſuam herbam farinam talem in ore geſtarēt intelleximus. Vnde factum eſt vt nobis ita meantibus & circū plagam eandem vna die cum media illos cōcomitantibus viuidam aquam nuſqꝫ inuenerimus/cognouerimuſqꝫ qꝫ ea quam bibebant aqua ex rore noctu ſuper certis folijs auriculis aſini ſimilibus decidēte collecta erat. Quęquidem folia eiuſmodi rore nocturno tpe ſe implebāt ex q̃ rore (qui optius ē)idē ppl's bibebat/ſed tñ talibus folijs

plera q̄ꝫ corū loca deficiebant. Heccine gens victu-alibus quę in terra ſolida ſunt penitus carent quin-ymmo ex piſcibus quos in mari piſcantur viuunt. Etenim apud eos qui magni piſcatores exiſtunt piſcium ingens habundat copia/ex quibus ipſi plurimos turtures ac q̄ꝫ bonos piſces alios plures/vltro nobis obtulerunt. Eorum vxores herba quā in ore viri ipſi gerebant nuſq̄ꝫ vtebantur. Verum ſingulę cucurbitam vnam aqua impletam ex qua biberent habebant. Nullos domorum pagos nulla ve tuguria gens hęc habent preterq̄ꝫ folia grandia quedam ſub quibus a ſolis feruore ſed nō ab ymbribus ſe ꝓtegunt/propter quod autumabile eſt ꝙ parum in terra illa pluitet. Cum autē ad piſcandū mare adierint folium vnū adeo grande ſecum quiſq̄ꝫ piſcaturus effert vt illo in terram defixo & ad ſolis meatum verſato ſub illius vmbra aduerſus ęſtū totum ſe abſcōdat. Haccine in inſula q̄ꝫ multa variorū generum animalia ſunt quę omnia aquam lutulentā bibūt. Videntes aūt ꝙ in ea cōmodi nihil nanciſceremur/nos relicta illa aliā quamdā inſulā tenuimus in quam nos ingredientes & recentem vnde biberemus aquā inueſtigantes/putantesꝫ interim ipſam eandem terrā a nullis eſſe habitatam/propterea ꝙ in ea neminē inter aduenien dum ꝑſpexeramus/dū per arenā deambularemus veſtigia pedum q̄ꝫ magna nōnulla vidimus/ex quibus cēſuimus ꝙ ſi eiſ-

dem pedibus reliqua membra reſpondebant/ homines in eadem terra grandiſſimi habitabant. Nobis aũt ita per arenam deambulantibus/viã vnam in terram ducentẽ cõperimus ſecundum quam.ix. de nobis eũtes inſulam ipſam inuiſere parauimus ob id ꝙ non ꝗ̃ſpacioſam illam nec ꝗ̃multas in ea habitare gentes exiſtimauimus. Pererrata igitur ſecundũ eamdem viam vna fere leuca quinqꝫ in con valle quadam (quę populatę apparebant) vidimus caſas/in quas introeuntes quinqꝫ in illis reperimus mulieres/vetulas videlicet duas & iuuenculas tres quę quidem om̃s ſic ſtatura ꝓceres erãt vt inde valde miraremur. Hę aũt protinus vt nos intuitę ſunt adeo ſtupefactę permanſerũt vt aufugiendi animo penitus deficerent. Tumqꝫ vetulę ipſę lingua eoꝝ nobiſcum blandiuſcule loquentes/et ſeſe omnes in caſam vnam recipiẽtes ꝑmulta nobis de ſuis victualibus obtulerunt Eedem ꝟo om̃s longiſſimo viro ſtatura grandiores erant & quidẽ ęque grandes vt Franciſcus de Albicio/ſed meliore ꝗ̃ nos ſumus ꝓportiõe compactę. Quibus ita compertis poſthęc vna cõuenimus/vt iuuẽculis ipſis per vim arreptis eas in Caſtiliam quaſi rẽ admirãdã abduceremus/ in qua deliberatiõe nobis exiſtentibus ecce.xxxvi. vel circiter viri mł̃to ꝗ̃ fęmĩnę ipſę altiores/& adeo egregię cõpoſiti/vt illos inſpicere delectabile foret caſam ipſam introire occeperũt/ꝓpter quos tanta

tũc affecti fuimus turbatiõe vt ſatius apud nauicu‑
las nr̃as q̃ cũ tali gente eſſe duxiſſemus. Hij & eñ
ingentes arcus & ſagittas necnon & ſudes ꝑticaſ‑
ue magnas. inſtar clauarũ ferebant/qui ingreſſi lo‑
quebantur quoq; inter ſe mutuo ac ſi nos compre
hendere vellẽt. Quo tali periculo percepto diuerſa
etiã ĩter nos tũc fecimus cõſilia. Vnis vt illos ĩ ipſa
eadẽ caſa inuaderemus/alijs vero nequaq̃ ſed foris
potius & ĩ platea/& alijs vt nuſq̃ aduerſus eos pu
gnam quereremus donec quid agere vellẽt ĩtellige
remus aſſeuerantibus. Inter que cõſilia caſam illã ſi
mulate exiuimus & ad naues nr̃as remeare occepi
mus ipſiq; (q̃tus eſt lapidis iactus) mutuo ſp loquẽ
tes nos inſecuti ſunt/haud minore q̃ nos vt autu‑
mo trepidantes formidine/cũ nobis mirantibus ipſi
quoq; eminus manerent/& niſi nobis ambulanti‑
bus nõ ambularent. Cũ vero ad naues noſtras perti‑
giſſemus & in illas ex ordine ĩtroiremus/mox oẽs
in mare proſilierunt/& q̃multas poſt nos ſagittas
ſuas iaculati ſunt/ſed tũc eos ꝑpaucũ metuebamus
Nam tum machinarũ nr̃arũ duas in eos (potius vt
terrerẽt q̃ vt ĩterirẽt) emiſimus/quarũquidẽ tumul
tu ꝑcepto/oẽs cõfeſtim in mõtẽ vnũ ꝓpĩquũ fuga
abierũt/et ita ab eis erepti fuimus diſceſſimuſq; pit
Hij oẽs nudi vt de ꝑoribus hitũ ẽ eunt. Appellaui‑
muſq; ĩſulã illã/gigãtũ (ob ꝓceritatẽ eorꝫ) ĩſulã. No
bis ãtvltius et a ťra paulo diſtãtiuſ trãſremigãtibus

ſepius interdum cum eis pugnaſſe nobis accidit ob id ꝙ quicꝗ a tellure ſua ſibi tolli nequaquã permit tere vellent. Et vtiqꝫ quidẽ repet undȩ Caſtilliȩ ꝓ poſitum iam nobis in mentem ſubierat/ob id potiſ ſimum ꝙ vno iam fere anno in mari perſtiteramus nec niſi tenuem alimentorũ neceſſariorũqꝫ aliorũ munitionẽ retinebamus. Quȩ & quidẽ adhuc ex vehementibus/quos pertuleramus ſolis caloribus iã cõtaminata ĩquinataqꝫ erãt/cũ ab exitu noſtro a Campiuiridis inſulis vſqꝫ tunc cõtinue per torri dam nauigauiſſemus zonam/& tranſuerſim per li neam ȩquinoctialem bis/vt prȩhabitũ eſt. In qua quidem voluntate nobis perſeuerantibus/nos a la boribus ſubleuare noſtris ſanctifico cõplacuit ſpiri tui. Nempe receptũ quempiam pro rurſum nouan dis naualibus noſtris nobis quȩrentibus ad gen tem quamdã peruenimus quȩ nos cũ maxia ſuſcȩ pit amicicia/& quaſquidem vnionũ perlarũ ve ori entalium comperimus in numero maximo tenere/ ꝓpter quod.xlvij.diebus ibi perſtitimus &.C.xix. vnionũ marchas/precio(vt eſtimabamus).xl. non ſuperante ducatos/ab eis cõparauimus. Nã nolas/ ſpecularia/criſtallinoſqꝫ nõnullos/necnõ lȩuiſſima electri folia quȩdã/eis tantũ ꝓpterea tradidimus. Nempe quotquot quilibet eorum obtineret vnio nes eos ꝓ ſola nola donabat. Didicimus quoqꝫ in terdum ab eis quomodo & vbi illos piſcarentur/

qui & quidem oſtreolas in quibus naſcunt nobis plures largiti ſunt. Et pariter nonnullas mercati ſui mus/vbi in quibuſdam .C.& xxx.vniones in qui buſdam vero nõ totidem reperiebant. Noueritq; maieſtas veſtra/q nisi permaturi ſint & a conchi lijs in quibus gignunt per ſeſe excidant omnine, p fecti nõ ſunt. Quinymmo in breui(vt ſæpius ipſe expertus ſum)emarceſcũt/& i nihil redacti ſũt. Cũ vero maturi fuerint in oſtrea ipſa inter carnes(pr̨ ter id q ipſis carnibus hr̨eant)ſe ſeparant/ & hu iuſcemodi optimi ſũt. Efluxis igit. xlvij. diebus nec non gente illa quam nobis plurimũ amicã effęcera mus relicta hinc ab eis exceſſimus ob plurimarum rerum noſtrarũ indigentiam/venimuſq; ad Anti glię inſulam quã paucis nuper ab annis Criſtopho rus Columbus diſcooperuit in qua reculas noſtras ac naualia reficiendo menſibus duobus & diebus totidẽ permanſimus/plures interdum Chriſticola rum inibi conuerſantiũ contumelias perpetiendo quas prolixus ne nimiũ fiam hic omitto. Eandẽ vero inſulam.xxij.Iulij deſerentes/percurſa vnius men ſis cum medio nauigatione Caliciũ tandem portũ viij.menſis Septembris ſubiuimus /vbi cum hono re pfectuq; ſuſcępti fuimus. Et ſic per dei placitum finem noſtra cępit ſecunda nauigatio.

De tertio facta nauigatione

e

EIN SIBILLIA]EXISTENTE/ ET

m a poenis atq; laboribus quos iter p̄memo ratas pertulerã nauigationes pauliſper re quieſcente/deſiderãteq; poſthęc in perlarũ terram remeare: fortuna fatigationũ mearũ nequaq; adhuc ſatura sereniſſimo illi dño Manueli Portugallię Re gi miſit in cor(neſcio vt quid) vt deſtinato nuncio litteras regales ſuas ad me trãſmitteret quibus plu rimũ rogabat vt ad eũ apud Liſbonã celerius me transſerrẽ/ipſe etẽm mirabilia mihi plurima faceret: Super qua re nondũ tunc deliberaui quinymmo ei per eundemmet nunciũ/ me minus bene diſpoſitũ & tunc male habere ſignificaui. Verũ ſi quandoq; recõualeſcerẽ & maieſtati eius regię meum forſan cõplaceret obſequiũ omnia quęcunq; vellet ex ani mo perficerẽ. Qui rex percipiẽs q me ad ſe tũc tra ducere nequirẽ Iulianũ Bartholomẽũ Iocundũ qui tunc in Liſbona erat rurſum ad me deſtinauit cum cõmiſſione vt oĩbus modis me ad eundẽ regẽ ſecũ perduceret: ꝓpter cuius Iuliani aduentũ et preces/ coactus tũc fui ad regẽ ipſum meare/quod(qui me nouerant omnes)malũ eſſe iudicarunt. Et ita a Ca ſtilia vbi honor mihi non modicus exhibitus exti terat/ac rex ipſe Caſtilię. exiſtimationẽ de me bo nam concęperat profectus ſum/& quod deterius fuit hoſpite inſalutato/ ac mox coram ipſo rege do mino Manuele meipſum obtuli: qui rex de aduen

tu meo non paruam viſus eſt concępiſſe lęticiam plurimũ me interdum rogitans/vt vna cum tribus eius cõſeruantię nauibus/ quę ad exeundum & ad nouatũ terrarum inquiſitionẽ pręparatę erant pro ficiſci vellem. Et ita(quia regum preces pręcepta ſunt)ad eius votum conſenſi.

Tempus profectionis tertię

IGITVR AB HOC LISBONE PORTV cum tribus conſeruantię nauibus die Maij deci- ma.M.ccccc.& primo abeuntes /curſum noſtrum verſus magnę Canarię inſulas arripuimus: ſecun- dũ quas & ad earũ proſpectũ inſtanter enauigãtes idem nauigiũ noſtrũ collateraliter ſecundũ Affri- cam occidentẽ ꝟſus ſecuti fuimus . Vbi piſciũ quo- rundam(quos Parghi nuncupant)multitudinẽ ma ximam in ęquore prendidimus/tribus inibi diebus moram facientes . Exinde autem ad partem illam Ethopię/quę Beſilicca dicitᷣ deuenimus/ quę quidẽ ſub torrida zona poſita eſt/ & ſuper quam . xiiij. gradibus ſe Septemtrionalis erigit polus in clima- tę primo vbi diebus.xi.nobis de lignis & aqua pro uiſionẽ parantes reſtitimus/ꝓpter id ꝙ Auſtrũ ꝟ- ſus ꝑ Athlanticũ pelagus nauigandi mihi ineſſet af fectus.Itaqꝫ portũ Ethiopię illũ poſt hęc relinquen

e ij

tes tunc per Lebecciū ventū in tantū nauigauimus vt.lx.et.vij.infra dies inſulę cuidam applicuerimus quę inſula.DCC.a portu eodem leucis ad Lebeccij partē diſtaret.In quibuſqnidē diebus/peius ppeſſi tēpus fuimus q̄ vnq̄ in mari quiſq̄ antea pertulerit/ppt̄ ventorū nimborūue impetus/qui q̄plurima nobis intulere grauamina ex eo q͏̄ nauigium noſtrū lineę pręſertim equinoctiali cōtinue iunctū fuit.Inibiq̄ in menſe Iunio hyems extat ac dies noctibus ęquales ſunt/atq̄ ipſę vmbrę nr̄ę continue verſus meridiem erant.Tandem vero omnitonanti placuit nouā vnam nobis oſtendere plagā.xvij. ſcilicet Auguſti/iuxta quam(leuca ſepoſiti ab eadē cum media)reſtitimus/et poſtea aſſumptis cymbis nōnullis in ipſā viſuri ſi inhabitata eſſet pfecti fuimus:quam & quidē incolas plurimos habitare reperimus qui beſtijs prauiores erāt/quēadmodum maieſtas regia veſtra poſthęc intelliget.In hoc v̄o introitus noſtri principio gentem non percępimus aliquā/q̄uis oram ipſam per ſigna plurima(quę vidimus)populo multo replętā eſſe intellexerimus. De qua quidē ora pro ipſo ſereniſſimo Caſtilię rege poſſeſſoriū cępimus/iuueni muſq̄ illā multum amoenā/ac veridē eſſe & apparentię bonę. Eſt autē extra lineam ęquinoctialem Auſtrum verſus .v. gradibus/et ita eadem die ad naues noſtras repedauimus.Quia vero lignorum & aquę penuriam pa

tiebamur/concordauimus iterũ in terrã altera die reuerti vt nobis de neceſſarijs ꝓuideremus: in qua quidem nobis extantibus/videmus ſtantes in vni-us montis cacumine gentes quę deorſum deſcēde-re non auderent/ erantq́ȝ nudi omnes necnõ conſi-milis effigiei coloriſq́ȝ vt de ſupioribus habitũ eſt. Nobis aũt ſatagentibus vt nobiſcũ conuerſatũ ac-cederēt/ nõ ſic ſecuros eos efficere valuimus vt de nobis adhuc nõ diffiderent. Quorũ obſtinatiõe ꝓ teruiaq́ȝ cognita/ad naues ſub noctē remeauimus relictis in terra(videntibus illis)nolis ſpeculiſq́ȝ nõ nullis ac rebus alijs. Cũq́ȝ nos in mari eminus eſſe proſpicerēt/oĩs de ipſo mõte(ꝓpter reculas quas reliqueramus)deſcenderunt plurima inter ſe admi-rationis ſigna facientes. Nec tunc de aliquo niſi de aqua nobis ꝓuidimus. Craſtino autē effecto mane vidimus e nauibus gentem eandem numero q̃ȝ an-tea maiorē paſſim per terram ignes fumoſq́ȝ faciē-tem. Vnde nos exiſtimantes q̧ nos per hoc ad ſe in-uitarent iuimus ad eos in terram/vbi tunc populũ plurimũ aduenisse cõſpeximus: qui tamen a nobis longe ſeipſos tenebant/ſigna facientes interim nõ nulla vt cum eis interius in inſulã vaderemus. Pro-pter quod factũ eſt vt ex Chriſticolis nr̃is duo ꝑ-tinus ad hoc parati periculo ad tales eundi ſemet-ipſos exponerent/vt quales gentes eędem forent/ aut ſi quas diuitias ſpecieſue aromaticas vllas habe

rent/ipſi cognoſcerent: quapropter in tantũ nauiũ pręto rem rogitauerunt/ vt eis quod poſtulabãt an nueret. Tum vero illi ad hoc ſeſe accingẽtes necnõ pleraſq; de rebus ſuis minutis ſecũ ſumentes/ vt in de a gentibus eiſdem mercarent̃ alias/abierũt a no- bis data conditione vt ad nos poſt quinq; dies ad ſummũ remeare ſoliciti eſſẽt / nos etenim illos tam diu expectaremus. Et ita tũc iter ſuum in terrã arri puerunt/ atq; nos ad naues noſtras regreſſum cę- pimus vbi expectando eos diebus . viij . perſtiti- mus. In quibus diebus gens per multa noua dictim fere ad plagã ipſam adueniebat / ſed nuſq; nobiſcũ colloqui voluerũt Septima igit̃ aduentãte die nos in terram ipſam iterũ tendentes/gentẽ illam mulie- res ſuas omnes ſecũ adduxiſſe reperimus. Quã vo primũ illuc peruenimus/mox ex eiſdem vxoribus ſuis ad colloquendũ nobiſcũ q̃plures miſerunt/ fœ minis tamen eiſdem non ſatis de nobis conſidenti- bus: quod quidem nos attendentes cõcordauimus vt iuuenem vnum e nobis(qui validus agiliſq; ni- mium eſſet)ad eas quoq; trãſmitteremus/ & tunc vt minus fœminę eędem metuerẽt in nauiculas no- ſtras introiuimus. Quo egreſſo iuuene cũ ſeipſum inter illas immiſcuiſſet/ac illę omnes circumſtantes contingerent palparentq; eum/& propter eum nõ parum admirarentur: ecce interea de monte fœmi- na vna vallum magnũ manu geſtans aduenit quæ

poſtq̄ vbi iuuenis ipſe erat appropiauit/tali eũ val
lſſui ictu a tergo percuſſit vt ſubito mortuus in ter
ram excideret: quē confeſtim mulieres alię corripi-
entes/illũ in montē a pedibus ꝑtraxerũt/viriq; ipſi
qui in monte erãt ad littus cum arcubus & ſagittis
aduenietes et ſagittas ſuas ĩ nos cõijcietes tali gētē
noſtrã affecerũt ſtupore(ob id q̄ nauiculę illę ĩ qui
bus erãt harenã nauigando radebãt/ nec celerit̄ au
fugere tunc poterant)vt ſumendorũ armorum ſuo
rum memoriam nemo tunc haberet. Et ita q̄ plu-
res cõtra nos ſagittas ſuas eiaculabantur. Tum ve
ro in eos quatuor machinarum noſtrarum fulmina
licet neminem attingētia emiſimus / quo audito to-
nitruo omnes rurſum in montē fugerunt /vbi mu-
lieres ipſę erãt/quę iuuenē noſtrum quem trucida-
uerant(nobis videntibus)in fruſta ſecabant/necnõ
fruſta ipſa nobis oſtentantes / ad ingentem quem
ſuccenderant ignem torrebaut/& deinde poſthæc
manducabũt. Viri quoq; ipſi ſigna nobis ſimiliter
facientes / geminos Chriſticolas noſtros alios ſe
pariformiter peremiſſe manducaſſeq; inſinuabant
quibus qui & vtiq; vera loquebantur/ in hoc ipſo
credidimus. Cuius nos improperij vehementius pi
guit/cum inmanitatem quam in mortuum exerce-
bant/oculis intueremur ipſi proprijs. Quamob-
rem plures q̄ quadraginta de nobis in animo ſta-
bilieramus vt omẽs pariter terram ipſam impetu

petentes tam immane factũ tamq̃ beſtialem fero/
ciã vindicatũ vaderemus. Sed hoc ipſum nobis na
uiprętor nõ permiſit/& ita tam magnã ac tam gra
uem iniuriã paſſi cũ maliuolo animo & grandi op/
probrio noſtro (efficiẽte hoc nauipręceptore nr̃o)
impunitis illis abceſſimus. Poſtq̃ aũt terram illam
reliquimus/mox ĩter Leuantẽ et Seroccũ ventum
(ſecũdũ quos ſe cõtinet terra) nauigare occępimus
plurimos ambitus plurimoſq̃ gyros interdum ſe/
ctantes /quibus durãtibus gentes nõ vidimus quę
nobiſcũ practicare aut ad nos appropinquare vo/
luerint. In tantũ vero nauigauimus vt tellurem vnã
nouã (quę ſecundũ Lebecciũ ſe porrigeret) inuene
rimus. In qua cũ campũ vnũ circuiuiſſemus (cui ſan
cti Vincentij campo nomen indidimus) ſecundum
Lebecciũ ventũ poſthęc nauigare occępimus. Di/
ſtatq̃ idem ſancti Vincentij campus a priore terra
illa vbi Criſticolę noſtri extiterẽt interempti .cl. leu
cis ad partem Leuãtis. Qui et quidẽ campus .viij.
gradibus extra lineam ęquinoctialem verſus au/
ſtrum eſt. Cum igiť ita vagantes iremus/quadã die
copioſam gentiũ multitudinem/nos nauiumq̃ no
ſtrarum vaſtitatẽ mirantiũ in terra vna alia eſſe cõ
ſpeximus: apud quos tuto in loco mox reſtitimus
& deinde in terram ipſum ad eos e x nauiculis no/
ſtris deſcendimus/quos quidem mitioris eſſe con/
ditionis q̃ priores reperimus. Nam & ſi in edomã/

dis illis diu elaborauimus/amicos tamē noſtros eos tandem effęcimus:cum quibus negociando practi-cando𝜙 varie.v.manſimus diebus vbi cauas ſiſtu-las virides plurimū groſſas/& etiam nōnullas in ar borū cacuminibus ſiccas inuenimus. Concordaui-mus aūt vt ex eadem gente duos qui nos eorū lin-guam edocerent inde traduceremus. Quamobrem tres ex eis vt in Portugalliā venirent nos vltro co mitati ſunt. Et qm̄ me omnia proſequi ac deſcribe-re piget/dignetur veſtra noſſe maieſtas ꝙ nos por tum illum linquentes/per Lebecciū ventū/& in vi-ſu terrę ſemper tranſcurrimus plures continue faci-endo ſcalas plureſ𝜙 ambitus/ac interdū cū multis populis loquendo:donec tandem verſus Auſtrum extra Capicorni tropicū fuimus. Vbi ſup horizon ta illū meridionalis polus.xxxij.ſeſe extollebat gra dibus/at𝜙 minorem iam perdideramus vrſam/ipā 𝜙 maior vrſa multū infima videbaī fere in fine Ho rizontis ſe oſtentans:& tūc per ſtellas alterius me ridionalis poli noſmetipſos dirigebamus/quę mul to plures multo𝜙 maiores ac lucidiores 𝜙 noſtri po li ſtellę exiſtūt:propter quod plurimarū illarū figu ras confinxi/& pręſertim earū quę prioris ac maio ris magnitudinis erant/vna cū declinatione diame trorū quas circa polum Auſtri efficiunt/& vna cū denotatione earūdem diametrorū & ſemidiame-trorū earum prout in meis quatuor dietis ſiue naui

f

gationibus inſpici facile poterit. Hoccine vero nauigio noſtro a campo ſancti Auguſtini incepto .DCC. percurrimus leucas videlicet verſus ponentem .C. et verſus Lebecciū .DC. quaſquidē dū peragraremus ſi quis que vidimus enumerare vellet non totidem ei papiree carte ſufficerent. Nec quidem interdum magni cōmodi res inuenimus demptis infinitis caſſie arboribus: et pariter plurimis que laminas certas producunt / cū quibus & miranda alia per multa vidimus que faſtidioſa recēſitu forent. Et in hac quidem peragratiōe .x. fere menſibus extitimus. In qua cognito ꝙ mineralia nulla reperiebamus / conuenimus vna vt ab inde ſurgētes alio ꝑ mare euagaremur. Quo inito iter nos conſilio / mox edictū fuit ac in omnem cetū noſtrū vulgatū vt quicquid in tali nauigatione precipiendū cenſerem idipſum īntegriter fieret. Propter quod cōfeſtim edixi mādarīꝙ vbiꝙ vt de lignis & aqua ꝓ ſex menſibus munitionē omnes ſibi pararent (Nam per nauiū magiſtros nos cum nauibus noſtris adhuc tantūdem nauigare poſſe indicatū eſt) quaquidem (quam edixeram) facta prouiſione / nos oram illā linquētes & inde nauigationē noſtram per Seroccū ventū initiantes Februarij .xiij. videlicet / cum ſol equinoctio iam appropinquaret et ad hoc Septentrionis hemiſperiū noſtrū vergeret in tantū peruagati fuimus vt meridianū polū ſuper horizonta illū .lij. gradibus

ſublimatũ inuenerimus. Ita vt nec minoris vrſę nec maioris ſtellæ ammodo inſpici valerent. Nam tũc a portu illo a quo per Seroccum abieramus .cccc leucis longe iam facti eramus. iiij. videlicet Aprilis. Qua die tempeſtas ac procella in mari tam vehemens exorta eſt/vt vela noſtra omnia colligere & cum ſolo nudo ꝗ malo remigare cõpelleremur perflante vehementiſſime Lebeccio ac mari intumeſcẽte & aere turbulentiſſimo extante. Propter quẽ turbinis violentiſſimũ impetum noſtrates omnes non modico affecti fuerunt ſtupore. Noctes quoꝗ tunc inibi ꝗ̃maxime erant. Etẽim Aprilis. vij. ſole circa arietis finem extante ipſæ eędem noctes horarum. xv. eſſe repertę ſunt: hyems ꝗ etiã tũc inibi erat vt veſtra ſatis perpẽdere poteſt maieſtas. Nobis autem ſub hac nauigãtibus turbulentia/terram vnam Aprilis. ij. vidimus penes quam. xx. circiter leucas nauigantes appropiauimus. Verũ illam omnimodo brutalem & extraneam eſſe comperimus in quaquidem nec portũ quempiam nec gentes aliquas fore cõſpeximus: ob id (vt arbitror) ꝗ tã aſperum in ea frigus algeret vt tam acerbum vix quiſquã perpeti poſſet. Porro in tanto periculo in tantaꝗ tempeſtatis importunitate noſmet tum reperimus/vt vix alteri alteros prę grandi turbine nos videremus. Quamobrem demum cum nauium prętore pariter concordauimus vt connauitis noſtris

f ij

omnibus/terram illã linquendi/ſecꝫ ab ea elongan di /& in Portugalliam remeandi ſigna faceremus. Quod cõſilıũ ſanũ quidem etvtile fuit/cum ſi inibi nocte ſolũ adhuc illa perſtitiſſemus diſperditi oms eramus. Nempe cũ hinc abijſſemus tã grandis die ſequenti tempeſtas in mari excitata eſt/vt penitus obrui perdite metueremus. Propter quod plurima peregrinationũ vota necnon alias ꝙplures cerimo nias(prout nautis mos eſſe ſolet)tunc fęcimus. Sub quo tempeſtatis ĩfortunio.v. nauigauimus diebus demiſſis omnino velis. In quibuſquidem.v. diebus cc.et.l.in mari penetrauimus leucas/lineę interdum ęquinoctiali necnõ mari & aurę temperatiori ſem per appropinquando/per quod nos a pręmiſſis eri pere periculis altiſſimo deo placuit. Eratcꝫ huiuſce modi noſtra nauigatio ad tranſmontanũ ventũ & gręcũ/ob id ꝙ ad Ethiopię latus pertingere cupie bamus:a quo ꝑ maris Athlantici fauces eundo M. ccc. diſtabamus leucis. Ad illã aũt per ſummitonan tis gratiam Maij bisquina pertigimus die. Vbi in plaga vna ad latus Auſtri(quę Serraliona dicitur) xv. diebus noſipſos reſrigerando fuimus. Et poſt hęc curſum noſtrum verſus inſulas Lyazori dictas arripuimus/queꝗuidẽ inſulę a Serraliona ipa. Dcc. &.l. leucis diſtabant/ ad quas ſub Iulij finem per venimus/& pariter.xv.inibi nos reficiendo perſti timus diebus. Poſt quos inde exiuimus & ad Liſ

bonę noſtrę recurſum nos accinximus/a qua ad oc cidentis partem.ccc.ſepoſiti leucis eramus/et cuius tandem deinde portum.M.D.ij.cũ proſpera ſalua- tione ex cunctipotentis nutu rurſum ſubiuimus/cũ duabus duntaxat nauibus:ob id q̄ tertiã in Serra- liona(qm̃ amplius nauigare nõ poſſet) igni com- buſſeramus.In hac autẽ noſtra tertio curſa nauiga- tione.xvi.circiter menſes permãſimus/e quibus.xi. abſq̄ tranſmontanę ſtellę necnon & maioris vrſę minoriſue aſpectu nauigauimus/quo tempore noſ metipſos per aliam meridionalis poli ſtellam rege- bamus. Quę ſuperius commemorata ſunt/in ea- dem noſtra tertio facta nauigatione relatu magis digna conſpexi.

De quartę nauigationis curſu

r ELIQVVM AVTEM EST /VT quę in tertia nauigatione noſtra proſpe- xerim ediſſerã. Quia v̾o iã prę longa nar ratione fatiſco/et quoq̄ hęc eadem noſtra nauiga tio ad ſperatum a nobis finẽ minime producta eſt/ ob aduerſitatem infortuniũue quoddam quod in maris Athlantici nobis accidit ſinu:idcirco breuior ſiam.Igitur ex Liſbonę portu cum ſex cõſeruantię nauibus exiuimus cũ propoſito inſulam vnam ver ſus horizontem poſitam inuiſendi /quę Melcha di

f iij

7

citur & diuitiarum multarũ famoſa necnõ nauium omniũ ſiue a Gangetico ſiue ab indico mari veni-entium receptus ſiuę ſtatio eſt/quemadmodũ Ca-licia receptus ſiue hoſpitale omniũ nauigantiũ eſt qui ab oriente in occidentẽ & econuerſo vagantur prout de hoc ipſo per Calicutię viã fama eſt. Quę quidem inſula Melcha plus ad occidentẽ Calicutia vo ipſa plus ad meridiem reſpicit: quod idcirco co-gnouimus quia ipſa in aſpectu.xxxiij. graduũ poli antarctici ſita eſt. Decima ergo Maij die. M. D.iij. nobis vnde ſupra egredientibus curſum noſtrũ ad inſulas virides nuncupatas primo dixerimus. Vbi rerum neceſſariarũ munimina necnon et plura di-uerſorũ modorũ refrigeramina ſumentes et.xij. in-terdum inibi diebus ceſſantes/per ventum Seroçũ poſt hęc euanigare occępimus: cũ nauidominus no ſter tamq̃ pręſumptuoſus capitoſuſq̃ pręter neceſ ſitatem & omniũ noſtrum vnanimitatem(ſed ſolũ vt ſeſe noſtri & ſex nauiũ prępoſitũ oſtentaret) iuſ ſit vt in Serralionã Auſtralem Ethiopię terram ten deremus. Ad quã nobis accelerantibus & illã tan-dem in cõſpectu habentibus tam immanis & acer-ba ſuborta tempeſtas eſt/ac ventus contrarius & fortunã aduerſa inualuit/vt in ipſam(quam noſtris ipſi videbamus oculis) per quatriduum applicare non valudrimus: quinymmo coacti fuerimus vt illa relicta ad priorem nauigationẽ noſtram regredere

mur. Quamquidem nos per Suduesium(qui ven-
tus est inter meridiem et Lebecciū) reassumentes
ccc. per illam maris artitudinē nauigauimus leucas
Vnde factū est vt nobis extra lineam ęquinoctia-
lem tribus pene gradibus iam tunc existentibus ter
ra quedam(a qua.xij.distabamus leucis) apparue-
rit/ quę apparitio nō parua nos affęcit admiratione
Terra etenī illa/insula in medio mari multū alta &
admirabilis erat/quę leucis duabus longior & vna
dilatatior nō existebat: in quaquidem terra nūquā
quisq̄ hominū aut fuerat aut habitauerat/ & nihilo
minus nobis infœlicissima fuit. In illa em̄ p stolidū
consiliū suum & regimen prefectus nauium noster
nauem suā perdidit. Nempe illa a scopulo quodam
elisa/& inde ꝓpter hoc in rimas diuisa sancti Lau-
rētij nocte(quę Augusti.x.est)in mari penitus sub
mersa extitit/ nihil inde saluo manente demptis tan
tūmodo nautis. Eratq̄ nauis eadem doliorū.ccc.in
qua nostrę totius turbę totalis potentia erat. Cum
aūt omnes circa illam satageremus vt si forte ipam
a periculo subtrahere valeremus: dedit mihi in man
datis idem nauium prefectus/vt cū nauicula vna in
receptū quempiam bonū vbi pupes nostras secure
omnes recipere possemus apud insulam eandē in-
uentū pergerē/nolens tamen ipse idem prefectus
vt nauem meā(quę nouem nautis meis stipata/ &
in nauis periclitantis adiutorio intēta foret) mecū

f iiij

tunc traducerẽ/ſed ſolũ vt edixerat portũ vnum in quiſitũ irem /et in illo nauem meã ipſam mihi reſti tuerat. Qua iuſſione recepta/ego vt mãdauerat(ſũ pta mecũ nautarũ meorũ medietate)in inſulã ipam (a qua.iiij.diſtabamus leucis)properans/ pulcherri mum inibi portũ/vbi claſſem noſtrã omnẽ tute ſa- tis ſuſcipere poſſemus inueni. Quo cõperto. viij. ibidem diebus eundẽ nauiũ prefectum cũ reliqua turba expectãdo perſtiti. Qui cũ nõ aduenirẽt mo leſte nõ perum pertuli/atq; qui mecũ erant ſic ob- ſtupeſcebant vt nullo conſolari modo vellent. No bis aũt in hac exiſtentibus anguſtia/ipa octaua die puppim vnã per equor aduentare cõſpeximus/cui vt nos percipere poſſent mox obuiam iuimus con fidentes ſperãteſq; vna quod ad meliorẽ portũ quẽ piam nos ſecũ ducerẽt. Quibus dũ appropinquaſ- ſemus/& viciſſim nos reſalutaſſemus:retulerũt illi nobis/eiuſdẽ prefecti nr̃i nauẽ in mari penitus(dẽ- ptis nautis)pditã extitiſſe: que nũcia (vt cõtẽplari vr̃a põt regia maieſtas)me nõ parua affecerit moleſtia/cũ a Lilbona(ad quã reuerti habebã).M.longe exiſtens leucis in longo remotoq; mari me eſſe ſen tirem. Nihilominus tamen fortune noſmet ſubijci- entes vlterius pceſſimus/reuerſiq; ĩ primis fuimus ad memoratã inſulã vbi nobis de lignis & aq̃ in cõ ſeruãtie mee naui puidimus:Erat vero eadẽ ĩſula pe nitus inhoſpitata ĩhabitataq;/mr̃ta aqua viuida &

ſuam in illa ſcaturiente/cum infinitis arboribus in-
numeriſq; volucribus marinis & terreſtribus/ quę
adeo ſimplices erant vt ſeſe manu comprehendi
intrepide permitterent. Propter quod tot tũc pren
didimus vt nauiculã vnam ex illis adimpleuerimus
In ea autẽ nulla alia inuenimus animalia p̃terq; mu
res q̃maximos/et lacertas bifurcam caudam habẽ
tes cum nõnullis ſerpentibus quos etiam in ea vidi
mus. Igitur parata nobis inibi prouiſione ſub ven-
to inter meridiem & Lebecciũ ducẽte perreximus
ob id ꝙ a rege mandatũ acceperamus/vt qualicun
q; non obſtante periculo pręcedentis nauigationis
viam in ſequeremur. Incepto ergo huiuſcemodi na
uigio portum tandem vnum inuenimus quẽ om-
nium ſanctorũ Abbaciam nũcupauimus/ad quem
(proſperam annuente nobis auram altiſſimo)infra
xvij. pertigimus dies. Diſtatq; idem portus.ccc. a p̃
fata inſula leucis/in quo quidẽ portu nec prefectum
noſtrũ nec quemquã de turba alium reperimus/&
ſi tamẽ in illo menſibus duobus & diebus quatuor
expectauerimus/ quibus efluxis viſo ꝙ illuc nemo
veniret conſeruantia noſtra tunc & ego cõcordaui
mus/vt ſecũdũ latus longius progrederemur. Per
curſis itaq;.cc.lx.leucis portui cuidam alij applicui
mus in quo caſtellum vnũ erigere propoſuimus/
quod & quidẽ ꝑfecto fecimus relictis in illo.xxiiij.
Chriſticolis nobiſcum exiſtentibus/qui ex prefecti

oſtri pupe perdita collecti fuerant. Porro in eodē portu prefatū cōſtruendo caſtellū & breſilico pupes noſtras onuſtas efficiendo. v. perſtitimus menſibus/ob id q̄ pre nautarū perpaucitate et plurimorū apparatuū neceſſitate lōgius ꝓgredi nō valebamus. Quibus ſuperioribus ita peractis concordauimus poſt hec in Portugalliam reuerti/quam tem per grecū transmontanūq̄ꝫ ventum neceſſe nobis erat efficere. Relictis igitur in caſtello prefato Chriſticolis. xxiiij. et cum illis. xij. machinis ac alijs pluribus armis vna cū prouiſione pro ſex menſibus ſufficiente/necnō pacata nobiſcum telluris illius gente(de qua hic minima fit mentio. licet infinitos inibi tūc viderimus/et cum illis practicauerimus. Nā xl. fere leucas cum. xxx. ex eis in inſulam ipſam penetrauimus. Vbi interdum plurima perſpeximus que nunc ſubticeſcens libello meo. iiij. nauigationū reſeruo. Eſtq̄ꝫ eadem terra extra lineā equinoctialem ad partem Auſtri. xviij. gradibus & extra Liſbone meridianū ad occidentis partem. xxxv. prout inſtrumenta noſtra monſtrabant) nōs nauigationem noſtrā per Nornordenſium(qui inter grecum tranſmontanūq̄ꝫ ventus eſt) cū animi propoſito ad ad hanc Liſbone ciuitatē ꝓficiſcendi iniciantes/tandem poſt multos labores multaq̄ꝫ pericula in hunc eiuſdē Liſbone portū īfra. lxxvij. dies. xxviij. Iunij. M.D. iiij. cum dei laude introiuimus. Vbi honoriſi

ce multū & vltraq̄ȝ.ſit credibile feſtiuę ſuſcępti fui-
mus:ob id q̄ ipſa tota ciuitas nos in mari diſperdi-
tos eſſe exiſtimabat/queadmodū reliqui omnes de
turba noſtra ꝑ ꝑfecti nr̄i nauiū ſtultā pręſumptio-
nē extiterāt. Quo ſuperbiā modo iuſtus omniū cē
ſor deus cōpenſat. Et ita nūc apud Liſbonā ipſam
ſubſiſto ignorans quid de me ſereniſſimus ipſe rex
deinceps efficere cogitet/q a tantis laboribus meis
iam exnunc requieſcere plurimū peroptarem/hūc
nunciū maieſtati veſtrę plurimū quoq̄ȝ interdū cō
mendans. Americus Veſputius in Liſbona.

Vrbs Deodate tuo clareſcens nomine præſul
Qua Vogeſi montis ſunt iuga preſſit opus
Preſſit/& ipſa eadē Chriſto monimēta fauēte
Tempore venturo cætera multa premet.

Finitū.vij.kl.Maij
Anno ſupra ſeſqui
milleſimum.vij.

E
125
V5W3

Waldseemüller, Martin
Cosmographiae introdvctio

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY